

O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 07.08.2024 yildagi O'RQ-939-son

Kuchga kirish sanasi

09.11.2024

Qo'shimcha axborot

Ulashish

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING QONUNI

ELEKTR ENERGETIKASI TO'G'RISIDA

Qonunchilik palatasi tomonidan 2024-yil 9-iyulda
qabul qilingan

Senat tomonidan 2024-yil 10-iyulda ma'qullangan

1-bob. Umumiy qoidalar

1-modda. Ushbu Qonunning maqsadi va qo'llanilish sohasi

Ushbu Qonunning maqsadi elektr energetikasi sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat.

Ushbu Qonun:

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanmagan holda ishlab chiqarilgan elektr energiyasini o'z ehtiyojlari uchun sarf qiladigan, quvvati 5 MVt dan kam bo'lgan elektr energiyasini ishlab chiqaruvchi elektr stansiyalariga;

iste'molchi tomonidan o'z ehtiyojlari uchun elektr energiyasini saqlashda ishlatiladigan elektr energiyasini saqlash uskunasi bilan bog'liq munosabatlarga nisbatan tatbiq etilmaydi.

2-modda. Elektr energetikasi to'g'risidagi qonunchilik

Elektr energetikasi to'g'risidagi qonunchilik ushbu Qonun va boshqa qonunchilik hujjatlaridan iboratdir.

Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O'zbekiston Respublikasining elektr energetikasi to'g'risidagi qonunchiligida nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi.

3-modda. Asosiy tushunchalar

Ushbu Qonunda quyidagi asosiy tushunchalar qo'llaniladi:

avariya rejimi — elektr energetikasi obyektlari ishlashining texnologik parametrlari yagona elektr energetikasi tizimi ishonchli tarzda ishlab turishining buzilishiga olib kelishi mumkin bo'lgan holat;

bozor ishtirokchisi — elektr energiyasini sotish va (yoki) sotib olish bilan shug'ullanish huquqiga ega bo'lgan jismoniy yoki yuridik shaxs, shuningdek tegishli tizim operatori;

vakolatli iste'molchi — elektr energiyasi ta'minotchisini tanlash yoki o'zgartirish huquqiga ega bo'lgan iste'molchi;

ijtimoiy xizmatlar — elektr energetikasi korxonalari tomonidan umumiy ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlarni ko'zlab ko'rsatiladigan xizmatlar;

ishlab chiqaruvchi — elektr energiyasini ishlab chiqarishga doir faoliyatni amalga oshiruvchi yuridik yoki jismoniy shaxs;

yirik iste'molchi — elektr energiyasining ulgurji bozorida ishlab chiqaruvchilardan yoki elektr energiyasining chakana bozoridagi bir va undan ortiq ta'minotchilardan elektr energiyasini sotib olish huquqiga ega bo'lgan iste'molchi;

markaziy xarid qiluvchi — elektr energiyasini markazlashgan tarzda sotish va sotib olish huquqiga ega bo'lgan yuridik shaxs;

muvozanatlash — yagona elektr energetikasi tizimidagi elektr energiyasiga bo'lgan talab va taklif o'rtasidagi muvozanatni barcha omillarni inobatga olgan holda saqlab turish hamda real vaqt rejimida kuchlanish va chastotani tartibga solish jarayoni;

tayinlangan ta'minotchi — ta'minotchini tanlash imkoniyatiga ega bo'lmagan iste'molchilarga kafolatlangan tarzda yoki vakolatli iste'molchining murojaatiga ko'ra elektr energiyasini yetkazib berish (sotish) bilan shug'ullanadigan korxona;

taqsimlash tizimi — uzatish tizimidan yoki ishlab chiqaruvchilardan to yakuniy iste'molchilarning ulanish nuqtasigacha bo'lgan past kuchlanishli elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlari majmui;

ta'minotchi — elektr energiyasini iste'molchilarga yetkazib berish (sotish) bilan shug'ullanadigan korxona;

tegishli tizim operatori — foydalanuvchi ulangan uzatish, taqsimlash va berk taqsimlash tarmoqlarining tegishli operatori;

tezkor-dispatcherlik boshqaruvi — yagona elektr energetikasi tizimini real vaqt rejimida tezkor boshqarish orqali uning barqaror ishlashini ta'minlash va boshqa davlatlarning elektr energetikasi tizimlari bilan parallel ravishda ishlash rejimini boshqarish;

tizim operatori — elektr energiyasiga bo'lgan talab va taklifga ta'sir qiluvchi omillarni hisobga olgan holda tezkor-dispatcherlik boshqaruvini amalga oshiruvchi yuridik shaxs;

tizim xizmatlari — tizim operatori tomonidan yagona elektr energetikasi tizimining barqaror ishlashini ta'minlash uchun ko'rsatiladigan xizmatlar;

treyder — elektr energiyasini sotish bilan shug'ullanadigan yuridik yoki jismoniy shaxs, bundan uzatish va taqsimlash tizimlari operatorlari mustasno;

uzatish tizimi — ishlab chiqaruvchilar, yirik iste'molchilar va taqsimlash tizimlari ulangan, shuningdek boshqa davlatlarning elektr energetikasi tizimlari bilan bog'langan 35 kV va undan yuqori kuchlanishli elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlari majmui;

uzatish tizimi operatori — O'zbekiston Respublikasida uzatish tizimlarini ekspluatatsiya qilish va rivojlantirish bo'yicha faoliyatni amalga oshirish vakolatiga ega bo'lgan yuridik shaxs;

foydalanuvchi — yagona elektr energetikasi tizimidan foydalanish huquqiga ega bo'lgan yuridik yoki jismoniy shaxs;

elektr stansiyasi — elektr energiyasini ishlab chiqarish obyektlari majmui;

elektr tarmoqlari — elektr energiyasini uzatish va taqsimlash tizimlari, shuningdek elektr energiyasini uzatish va taqsimlash uchun zarur bo'lgan qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatish obyektlari majmui;

elektr ta'minoti — elektr energiyasini iste'molchiga taqsimlash, yetkazib berish va sotish;

elektr energetikasi korxonasi — elektr energiyasini ishlab chiqarish, uzatish, saqlash, taqsimlash, sotib olish, sotish yoki elektr energiyasi bozorini tashkil etish, shuningdek elektr energiyasining importi va eksporti bo'yicha faoliyatni amalga oshiruvchi yuridik shaxs. Bunda aksiyalari bevosita yoki bilvosita davlatga tegishli bo'lgan elektr energetikasi korxonalari guruhi bitta vertikal integratsiyalashgan energetika korxonasi hisoblanmaydi;

elektr energetikasi obyektlari — elektr energiyasini ishlab chiqarish, saqlash, uzatish va taqsimlashda foydalaniladigan elektr energetikasi infratuzilmasi;

elektr energetikasi — elektr energiyasini ishlab chiqarishni, saqlashni, uzatishni, taqsimlashni, yetkazib berishni, sotib olishni va sotishni, shuningdek iste'mol qilishni o'z ichiga oladigan soha;

elektr energiyasi — tovarning bir vaqtning o'zida ishlab chiqarilishi (saqlanishi) va iste'mol qilinishi bilan tavsiflanadigan alohida turi;

elektr energiyasi bozori — elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori;

elektr energiyasi bozori operatori — O'zbekiston Respublikasida elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozorini shakllantirish hamda elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori xavfsiz

va samarali ishlashi uchun bozor ishtirokchilari nomidan elektr energiyasini sotish va (yoki) sotib olishni tashkil etish uchun mas'ul bo'lgan yuridik shaxs;

elektr energiyasi bozori qoidalari — O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadigan, elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori ishtirokchilari rioya etishi kerak bo'lgan, elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori qoidalarida belgilanadigan huquqiy normalar;

elektr energiyasini saqlash tizimi — elektr energiyasini saqlash va keyinchalik uzatish, taqsimlash uchun foydalaniladigan akkumulyator batareyalari, mexanik saqlash tizimlari, gidroakkumulyatsiya elektr stansiyalari va boshqa uskunar majmui;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori — elektr energetikasi korxonalari, yirik iste'molchilar va boshqa davlatlarning elektr energetikasi korxonalari o'rtasida elektr energiyasini raqobat asosida sotish va (yoki) sotib olishni tartibga soluvchi mexanizmlar majmui. Bunda elektr energetikasi korxonalari elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozorida Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida faoliyatni amalga oshiradi;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori qoidalari — elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozorining samarali faoliyatini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan qoidalar to'plami;

elektr energiyasining raqobatli chakana bozori — bir yoki bir nechta hududlarda vakolatli iste'molchilarga elektr energiyasini sotish maqsadida ikki va undan ortiq ta'minotchilar o'rtasida elektr energiyasini sotish uchun savdolanish jarayonlari va (yoki) vakolatli bo'lmagan iste'molchilarga O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan tartibda elektr energiyasini sotish mexanizmlari majmui;

elektr energiyasining raqobatli chakana bozori qoidalari — elektr energiyasi raqobatli chakana bozorining samarali faoliyatini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan qoidalar to'plami;

yagona elektr energetikasi tizimi — elektr energiyasini ishlab chiqarish va saqlash obyektlari, uzatish va taqsimlash tizimlari majmui hamda ularning tezkor-dispatcherlik boshqaruvi.

4-modda. Elektr energetikasi sohasidagi asosiy prinsiplar

Elektr energetikasi sohasidagi asosiy prinsiplar quyidagilardan iborat:

qonuniylik;

sog'lom raqobat;

tenglik va hisobdorlik;

ochiqlik va shaffoflik;

elektr energetikasi sohasi xavfsizligining ustuvorligi.

2-bob. Elektr energetikasi sohasini davlat tomonidan tartibga solish

5-modda. Elektr energetikasi sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari

Elektr energetikasi sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

atrof-muhitga salbiy ta'sirni va issiqxona gazlari hajmini kamaytirish, xavfsizlikni ta'minlash choralariga muvofiq elektr energetikasi sohasini barqaror rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish;

yagona elektr energetikasi tizimining xavfsiz va barqaror ishlashiga, iste'molchilarning elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojlarini qanoatlantirishga qaratilgan ta'minot xavfsizligini ta'minlash;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish va undan foydalanish huquqini himoya qilish;

raqobatbardoshlikni, shaffoflikni va kamsitishga yo'l qo'ymaslikni ta'minlash;

elektr energetikasi sohasini bosqichma-bosqich subsidiyalashdan va o'zaro kesishma subsidiyalashdan chiqarish;

elektr energiyasini uzatish va taqsimlash bo'yicha faoliyatning elektr energetikasi sohasidagi boshqa faoliyat turlaridan hamda ular bilan bog'liq bo'lgan manfaatlardan mustaqilligini ta'minlash;

elektr energetikasi sohasida energiya jihatidan samarador texnologiyalardan va qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalaridan foydalanishni qo'llab-quvvatlash;

boshqa davlatlar energetikasi tizimlarini bog'lovchi elektr uzatish tarmoqlari salohiyatidan samarali foydalanish maqsadida ular bilan elektr energiyasini almashishni qo'llab-quvvatlash;

foydalanuvchilarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish.

6-modda. Elektr energetikasi sohasini davlat tomonidan tartibga solishni amalga oshiruvchi organlar

Elektr energetikasi sohasini davlat tomonidan tartibga solishni quyidagilar amalga oshiradi:

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi;

O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi;

O'zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi;

Elektr energiyasi, neft mahsulotlari va gazdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasi;

mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari.

7-modda. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining elektr energetikasi sohasidagi vakolatlari

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi:

elektr energetikasi sohasida yagona davlat siyosati amalga oshirilishini ta'minlaydi;

elektr energetikasi sohasini rivojlantirish dasturlari ishlab chiqilishini va amalga oshirilishini ta'minlaydi;

elektr energetikasi sohasidagi iqtisodiy islohotlarning asosiy prinsiplarini va ustuvor yo'nalishlarini belgilaydi;

elektr energiyasini ishlab chiqarish va iste'mol qilish balansini tasdiqlaydi;

elektr energetikasi sohasidagi xalqaro hamkorlikni muvofiqlashtiradi;

elektr energetikasi obyektlarini moliyalashtirish, qurish, foydalanishga topshirish va foydalanishdan chiqarish tartibini belgilaydi;

ijtimoiy himoyaga muhtoj iste'molchilarga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tartibini tasdiqlaydi;

elektr energetikasi korxonalarining ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish bo'yicha majburiyatlarini belgilaydi;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori qoidalarini, shu jumladan markaziy xarid qiluvchining tijorat qoidalarini belgilaydi;

magistral va taqsimlash tarmoqlaridan foydalanish qoidalarini belgilaydi;

elektr energiyasini hisobga olish asboblari o'rnatish va ulardan foydalanish tartibini belgilaydi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

8-modda. O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligining elektr energetikasi sohasidagi vakolatlari

O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi elektr energetikasi sohasidagi maxsus vakolatli davlat organidir (bundan buyon matnda maxsus vakolatli davlat organi deb yuritiladi).

Maxsus vakolatli davlat organi:

elektr energetikasi sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshiradi;

yagona elektr energetikasi tizimining xavfsiz va ishonchli ishlashini, shuningdek iste'molchilarning elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojlari qanoatlantirilishini ta'minlaydi;

elektr energiyasini ishlab chiqarish va iste'mol qilish muvozanatini ishlab chiqadi hamda uning ijrosini nazorat qiladi;

elektr energetikasini rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlarini, konsepsiyalarni va strategiyalarni ishlab chiqadi, yangilab boradi, amalga oshiradi, shuningdek ularning ijrosini nazorat

qiladi;

elektr energetikasi sohasini rivojlantirish bo'yicha o'n yillik reja ishlab chiqadi va ushbu rejani har yili yangilab boradi;

davlatga tegishli bo'lgan elektr stansiyalarining xususiy investorlarga sotilishini yoki mazkur obyektlar boshqaruvi bir yoki bir necha xususiy investorga ularning aksiyadorlari va Energetika bozori regulatori bilan kelishuvga ko'ra o'tkazilishini ta'minlaydi;

yangi elektr stansiyalarini qurish bo'yicha mahalliy va chet ellik investorlar uchun qonunchilikda belgilangan shartlar asosida ochiq va shaffof tanlovlar o'tkazadi;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori qoidalari kuchga kirguniga qadar elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojni qanoatlantirish maqsadida elektr stansiyalari quvvatining yetarlilik darajasini ta'minlaydi;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori qoidalari kuchga kirguniga qadar ishga tushiriladigan elektr stansiyalari mahalliy yoki chet ellik investorlar tomonidan loyihalashtirilishi, qurilishi, moliyalashtirilishi, egalik qilinishi va ekspluatatsiya qilinishini nazorat qiladi va muvofiqlashtiradi;

elektr energetikasi sohasidagi texnik jihatdan tartibga solish, standartlashtirish, metrologiya va sertifikatlashtirish bo'yicha ishlarni o'z vakolatlari doirasida muvofiqlashtiradi;

tizim operatori bilan birgalikda yagona elektr energetikasi tizimining ishlab turishi rejimini belgilaydi;

yagona elektr energetikasi tizimida, shu jumladan boshqa davlatlar tizimlariga ulangan elektr energiyasini uzatish tarmoqlarida yuklamaning ortishi va yuklamani boshqarish qoidalarining bajarilishini nazorat qiladi;

ijtimoiy himoyaga muhtoj iste'molchilarga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tartibini ishlab chiqadi;

elektr energetikasi sohasida ilmiy tadqiqotlarni va yangi texnologiyalar joriy etilishini muvofiqlashtiradi;

elektr energiyasining eksporti va importini qo'llab-quvvatlash uchun boshqa davlatlarning vakolatli organlari bilan hamkorlik qiladi;

elektr energetikasi sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlarni o'z vakolatlari doirasida ishlab chiqadi va qabul qiladi;

xalqaro hamkorlikni, shu jumladan qo'shni davlatlarning vakolatli davlat organlari bilan transchegaraviy masalalar bo'yicha hamkorlikni amalga oshiradi;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulangan nuqtada quvvati 500 kVt gacha bo'lgan elektr stansiyalarining (bundan buyon matnda mikroelektr stansiyalari deb yuritiladi) faoliyatini tartibga solish bo'yicha o'z vakolatlari doirasida qarorlar qabul qiladi va ularning ijrosini ta'minlaydi.

Maxsus vakolatli davlat organi qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

9-modda. O'zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligining elektr energetikasi sohasidagi vakolatlari

O'zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi elektr energiyasi bozorini rivojlantirish va tartibga solish sohasidagi vakolatli davlat organidir (bundan buyon matnda Energetika bozori regulatori deb yuritiladi).

Energetika bozori regulatori:

elektr energiyasi bozori faoliyatini tartibga soladi, uning monitoringini amalga oshiradi va nazorat qiladi;

elektr energiyasi bozori faoliyatiga taalluqli normativ-huquqiy hujjatlarni, shu jumladan elektr energiyasi bozori konsepsiyasi va qoidalarini ishlab chiqadi hamda amalga oshiradi;

elektr energiyasi bozori konsepsiyasining belgilangan tartibda har uch yilda yangilab borilishini ta'minlaydi;

vazirliklar, idoralar, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, boshqa tashkilotlar, mansabdor shaxslar va fuqarolar tomonidan ijro etilishi majburiy bo'lgan qarorlarni o'z vakolatlari doirasida qabul qiladi hamda ularning nazoratini amalga oshiradi;

yirik iste'molchi maqomini belgilaydi;

ta'minotchini tanlash imkoniyatiga ega bo'lmagan iste'molchini yoki iste'molchilar toifalarini aniqlash tartibini ishlab chiqadi;

elektr energetikasi korxonalari tomonidan xizmatlar ko'rsatish shartlarini tasdiqlaydi va ularning ijrosini nazorat qiladi;

qonunchilikka muvofiq bozor ishtirokchilarining ustun mavqega ega bo'lmasligini ta'minlash yuzasidan o'z vakolatlari doirasida qarorlar qabul qiladi;

elektr energiyasi bozorida shaffoflikni, shu jumladan ulgurji va chakana narxlarni monitoring qilishga oid majburiyatlarning bajarilishini nazorat qiladi;

bozor ishtirokchilarini litsenziyalash tartibini ishlab chiqadi, litsenziyalashni hamda litsenziya talablari va shartlariga rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi;

tegishli tizim operatorining va markaziy xarid qiluvchining mustaqil faoliyat yuritishiga doir talablarga rioya etilishini monitoring qiladi hamda belgilangan talablar buzilgan taqdirda qonunchilikka muvofiq tegishli choralar ko'radi;

qonunchilikka muvofiq elektr energiyasi bozori faoliyati bilan bog'liq tekshiruvlarni tashkil etadi va o'tkazadi;

elektr energetikasi korxonalaridan va davlat organlaridan elektr energiyasi bozori faoliyati bilan bog'liq ma'lumotlarni so'rab oladi;

tegishli tizim operatorining va markaziy xarid qiluvchining shartlarini, tariflari va narxlarini belgilash bo'yicha choralar ko'radi;

tariflar va to'lovlarni hisob-kitob qilish uslubiyatlarini ishlab chiqadi, tartibga solinadigan tariflarni va to'lovlarni belgilaydi hamda ularning to'g'ri qo'llanilishini nazorat qiladi;

elektr energetikasi korxonalari o'rtasida bevosita yoki bilvosita subsidiyalar yuzaga kelmasligini va (yoki) kengaytirilmasligini nazorat qiladi;

elektr energetikasi korxonalari tomonidan qonunchilikka rioya etilmaganligi oqibatida yetkazilgan zarar uchun kompensatsiya qilish mexanizmini ishlab chiqadi va uning to'g'ri qo'llanilishini nazorat qiladi;

uzatish tizimi operatorining mustaqilligini belgilovchi talablarni ishlab chiqadi va ularga rioya etilishini nazorat qiladi;

tegishli tizim operatorining investitsiya dasturlarini kelishadi, monitoring qiladi va zarurat bo'lganda ularni o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar beradi;

uzatish tizimi operatorining faoliyatini, shu jumladan talab va taklif o'rtasidagi muvozanatni saqlash mexanizmlari va usullari samaradorligini monitoring qiladi;

ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish reyestrini yuritadi;

elektr energiyasi bozorini rivojlantirish va tartibga solish sohasida xalqaro hamkorlikni amalga oshiradi;

elektr energiyasi bozorida foydalanuvchilarning kamsitishsiz ishtirok etishi uchun zarur bo'lgan texnik va tijoratga oid axborotning sifatini va taqdim etilishini nazorat qiladi;

qo'shni davlatlarning vakolatli davlat organlari bilan elektr energetikasi sohasida transchegaraviy masalalar bo'yicha hamkorlik qiladi;

energetika bozorini tartibga solishga doir faoliyat to'g'risidagi dasturlarning bajarilishi yuzasidan yillik hisobot tayyorlaydi va uni O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga yuboradi.

Energetika bozori regulatori o'zining yillik budjetini mustaqil ravishda tasdiqlaydi.

Energetika bozori regulatorining faoliyati bozor ishtirokchilari tomonidan to'lanadigan litsenziya uchun bir martalik to'lovlardan, litsenziya uchun yillik davriy yig'imlaridan kelib tushgan

mablag'lar hisobidan moliyalashtiriladi. Bunda litsenziya uchun yillik davriy yig'imlar litsenziatlar yillik aylanmasining ikki foizidan oshmasligi kerak.

Energetika bozori regulatori qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

10-modda. Elektr energiyasi, neft mahsulotlari va gazdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasining elektr energetikasi sohasidagi vakolatlari

Elektr energiyasi, neft mahsulotlari va gazdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasi elektr energetikasi sohasida davlat nazoratini amalga oshiruvchi organdir (bundan buyon matnda davlat nazorati organi deb yuritiladi).

Davlat nazorati organi:

elektr energetikasi sohasini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ishlab chiqishda ishtirok etadi;

elektr energiyasini ishlab chiqarish, saqlash, uzatish, taqsimlash (yetkazib berish) va iste'mol qilish chog'idagi xavfsizlikni ta'minlash chora-tadbirlarini amalga oshiradi;

tovarlar (ishlar, xizmatlar), binolar, inshootlar va qurilmalarning energiya samaradorligi hamda energiya tejamkorligi normalariga, shuningdek energiyadan oqilona foydalanishga va sifat ko'rsatkichlariga rioya etilishi ustidan davlat nazoratini amalga oshiradi;

elektr energiyasini tejash, undan oqilona va samarali foydalanish bo'yicha talablar buzilgan taqdirda aybdor shaxslarni javobgarlikka tortish choralarini ko'radi.

Davlat nazorati organi qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

11-modda. Mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining elektr energetikasi sohasidagi vakolatlari

Mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari:

elektr energetikasi sohasini rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etadi;

elektr energetikasi sohasidagi hududiy dasturlarni ishlab chiqadi, tasdiqlaydi va amalga oshiradi;

elektr energetikasi obyektlarini joylashtirish uchun yer uchastkalarining berilishini ta'minlaydi; hududlarda kelgusi yilda elektr energiyasini iste'mol qilish prognozlarini kelishadi.

Mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining tezkor-dispatcherlik boshqaruviga, shuningdek elektr energiyasini ishlab chiqarish, uzatish, saqlash, yetkazib berish (taqsimlash, sotish) faoliyatiga aralashishi taqiqlanadi.

Mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

3-bob. Elektr energetikasi sohasidagi qoidalar

12-modda. Elektr energiyasining ulgurji va chakana bozori konsepsiyasi

Elektr energiyasining ulgurji va chakana bozori konsepsiyasi (bundan buyon matnda bozor konsepsiyasi deb yuritiladi) elektr energiyasi bozorini va uning alohida segmentlarini tashkil etishning hamda ular faoliyat ko'rsatishining batafsil tartibini va prinsiplarini belgilaydi.

Bozor konsepsiyasi quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

elektr energiyasi bozorining umumiy tuzilishi va chegaralarini;

elektr energiyasi bozoriga o'tish bosqichlarini va har bir bosqichda amalga oshirilishi kerak bo'lgan chora-tadbirlarni;

bozor ishtirokchilarining har bir bosqichdagi vazifalarini;

ijtimoiy xizmatlar ko'rsatilishini tashkil etish chora-tadbirlarini;

ta'minotchini tanlash imkoniyatiga ega bo'lmagan iste'molchilarni yoki iste'molchilarning toifalarini aniqlashni.

Bozor konsepsiyasi qonunchilikka muvofiq boshqa tartib va prinsiplarni ham o'z ichiga olishi mumkin.

Bozor konsepsiyasi Energetika bozori regulatori tomonidan ishlab chiqiladi va O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan tasdiqlanadi.

13-modda. Elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori qoidalari

Elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori qoidalari (bundan buyon matnda bozor qoidalari deb yuritiladi) bozor konsepsiyasiga muvofiq ishlab chiqiladi.

Bozor qoidalari quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

elektr energiyasi bozorining batafsil tuzilishini;

raqobatbardosh narxlarni talab va taklif asosida shakllantirish tartibini;

iste'molchilar huquqlarini himoya qilish talablarini;

ishlab chiqarish va iste'molning moslashuvchanligini rag'batlantirish mexanizmlarini;

elektr energetikasi sohasida qazilma yoqilg'idan foydalanishni qisqartirish tartibini;

boshqa davlatlarning elektr uzatish tizimlari bilan aloqalarni;

bozor ishtirokchilarini identifikatsiya qilish, ularning malakasini baholash va ularni ro'yxatdan o'tkazish tartibini;

elektr energiyasi bozorini boshqarish jarayonlarini va uning faoliyat ko'rsatishini tashkil etish hamda ta'minlash uchun ma'lumotlar bazasini;

elektr energiyasini sotish va (yoki) sotib olish tartibini hamda uni nazorat qilish tartibini;

tayinlangan ta'minotchining mutlaq huquqlarini tugatish tartibini;

elektr energiyasini sotish va (yoki) sotib olishning namunaviy shartnomalarini.

Bozor qoidalari qonunchilikka muvofiq boshqa masalalarni ham o'z ichiga olishi mumkin.

Bozor qoidalari Energetika bozori regulatori tomonidan ishlab chiqiladi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

14-modda. Magistral elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari

Magistral elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

uzatish tizimining xavfsizligini ta'minlash uchun talablarni;

uzatish tizimiga ulanish hamda undan foydalanish tartibi va shartlarini;

elektr ta'minoti xavfsizligini hisobga olgan holda uzatish tizimining normal va noodatiy sharoitlarda, tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlarda ishlashi tartibini;

tizim operatori tomonidan xizmat ko'rsatish shartlarini o'z ichiga olgan tezkor-dispatcherlik boshqaruvini;

taqsimlash tizimiga yoki uzatish tizimiga ulangan foydalanuvchilarning tarmoqlariga ulanish va ulardan foydalanish shartlarini;

yagona elektr energetikasi tizimining barqarorligini eng kam xarajatlar hisobidan ta'minlashni;

transchegaraviy elektr energiyasi almashinuvini tartibga solishni;

uzatish tizimidagi o'ta yuklanishlarning oldini olish va yuklamalarni boshqarish shartlarini;

tizim xizmatlari va qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatish mezonlari, usullari va shartlarini;

uzatish tizimining ishonchli ishlashini hamda uni uzoq muddatli rivojlantirishni rejalashtirish mezonlari va tartib-taomilini;

foydalanuvchilarni uzatish tizimidagi elektr ta'minotidan uzish tartibini;

elektr energiyasini uzatish tizimiga ulanish va undan foydalanish bilan bog'liq nizolarni hal qilish tartibini;

tizimning ishlashi bilan bog'liq axborotni yig'ish, boshqarish va tizimdagi boshqa operatorlar o'rtasida ma'lumotlar almashish usullarini;

elektr energiyasini uzatish tizimining ishlashi va boshqaruvi uchun zarur bo'lgan axborotni uzatish tizimi operatoriga taqdim etishga doir talablarni;

tizim xavfsizligini ta'minlash talablarini bajarish yuzasidan uzatish tizimi operatorining va tizim operatorining javobgarligini.

Magistral elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari qonunchilikka muvofiq boshqa shartlar va texnik talablarni ham o'z ichiga olishi mumkin.

Magistral elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari maxsus vakolatli davlat organi tomonidan ishlab chiqiladi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

15-modda. Taqsimlash elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari

Taqsimlash elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

xavfsizlik texnikasi qoidalariga muvofiq taqsimlash tizimining xavfsizligini ta'minlashni;

taqsimlash tizimini normal va avariya rejimida, nosozliklar chog'ida, tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlarda ishlashi shartlarini;

taqsimlash tizimiga uchinchi taraflarning ulanishi va undan foydalanishi shartlarini;

taqsimlash tizimiga doir funksional talablarni, foydalanuvchilarni va elektr stansiyalarini taqsimlash tizimiga ulash shartlarini;

taqsimlash tizimi operatori va foydalanuvchilarining taqsimlash tizimiga ulanish hamda undan foydalanishga doir huquqlari va majburiyatlarini;

taqsimlash tizimida dispetcherlik faoliyatini amalga oshirish, uzatish tizimining hamda taqsimlash tizimining ishlashi uchun zarur bo'lgan qo'shimcha xizmatlar ko'rsatish shartlari va tartibini;

taqsimlash tizimining ishlashini va boshqaruvini rejalashtirish mezonlarini;

taqsimlash tizimi orqali elektr energiyasini yetkazib berishda uzilishlar sodir bo'lgan taqdirda ko'riladigan chora-tadbirlarni;

taqsimlash tizimi xizmatlarini ko'rsatishning umumiy shartlarini;

taqsimlash tizimiga ulanish va undan foydalanish bilan bog'liq nizolarni hal qilish tartibini;

tegishli tizimlarning ishlashi va bozorni tashkil etish uchun zarur bo'lgan axborot va ma'lumotlarni boshqarish usullarini hamda ularni chop etishni;

taqsimlash tizimining ishlashi va boshqaruvi uchun zarur bo'lgan axborot va ma'lumotlarni taqdim etishga hamda tegishli tizim operatorlari o'rtasida axborot va ma'lumotlar almashish usullariga doir talablarni;

elektr energiyasidan foydalanish qoidalaridan kelib chiqqan holda taqsimlash tizimi operatorining vakolatlari doirasida energiya samaradorligini va elektr ta'minoti xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni;

taqsimlash tizimining ishlashi va boshqaruvi bilan bog'liq boshqa shartlar yoki texnik masalalarni.

Taqsimlash elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari qonunchilikka muvofiq boshqa shartlar va texnik talablarni ham o'z ichiga olishi mumkin.

Taqsimlash elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari maxsus vakolatli davlat organi tomonidan ishlab chiqiladi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

16-modda. Markaziy xarid qiluvchining tijorat qoidalari

Markaziy xarid qiluvchining shartnomaviy masalalarga nisbatan qo'llaniladigan texnik, tijorat, billing, to'lov va boshqa muhim shartlarni o'z ichiga olgan tijorat qoidalari elektr energiyasi bozori konsepsiyasi va qoidalariga muvofiq Energetika bozori regulatori tomonidan ishlab chiqiladi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

4-bob. Elektr energiyasi bozori faoliyatining tashkil etilishi va monitoringi

17-modda. Elektr energiyasi bozori faoliyatining umumiy qoidalari

Elektr energiyasi bozorida elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori qoidalarida belgilanadigan tartibda elektr energiyasini hamda qo'shimcha xizmatlarni sotish va (yoki) sotib olish amalga oshiriladi.

Elektr energiyasining chakana bozorida iste'molchi va ta'minotchi o'rtasida elektr energiyasini sotish va (yoki) sotib olish amalga oshiriladi.

Elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozorlari ushbu Qonunga, elektr energiyasi bozori konsepsiyasi va qoidalariga muvofiq tashkil etiladi.

Elektr energiyasi bozori tashkil etilguniga qadar markaziy xarid qiluvchining modeli elektr energiyasi bozorining vaqtincha mexanizmi hisoblanadi.

Markaziy xarid qiluvchi modelining amal qilish muddati bozor konsepsiyasida belgilanadi.

18-modda. Elektr energiyasi bozori faoliyatining monitoringi

Elektr energiyasi bozori faoliyatining monitoringi Energetika bozori regulatori tomonidan amalga oshiriladi.

Energetika bozori regulatori quyidagi tahlilni o'z ichiga olgan yillik hisobotni hisobot yilidan keyingi yilning 31-martiga qadar e'lon qiladi:

elektr energiyasi bozorining faoliyati;

bozor ishtirokchilarining faoliyati;

narxlash mexanizmlari;

tartibga solinadigan tariflarni qo'llash va elektr energiyasi bozoridagi o'zgarishlar dinamikasi.

Elektr energiyasi bozori operatori va tegishli tizim operatori elektr energiyasi bozori ishtirokchilarining faoliyatini monitoring qiladi hamda bozor qoidalari buzilganligi hollari to'g'risida energetika bozori regulatorini hamda raqobat sohasidagi vakolatli davlat organini xabardor qiladi.

5-bob. Elektr energiyasi bozorining ishtirokchilari, ularning huquq va majburiyatlari

19-modda. Bozor ishtirokchilari

Quyidagilar elektr energiyasi bozorining ishtirokchilaridir:

elektr energiyasi bozori operatori;

ishlab chiqaruvchi;

elektr energiyasini saqlash tizimi operatori;

uzatish tizimi operatori;

markaziy xarid qiluvchi;

treyder;

taqsimlash tizimi operatori;

ta'minotchi;

iste'molchi.

Elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori tashkil etilguniga qadar quyidagi elektr energetikasi korxonalari elektr energiyasini sotish va (yoki) sotib olish bilan shug'ullanadi:

markaziy xarid qiluvchi;

ishlab chiqaruvchi;

tayinlangan ta'minotchi;

tegishli tizim operatori.

Yirik iste'molchilar elektr energiyasini faqat elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozorida ushbu Qonunga muvofiq sotib olishi shart.

Bozor ishtirokchilari o'zining shartnomaviy huquq va majburiyatlarini elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori qoidalariga hamda bozor konsepsiyasi talablariga muvofiq bajaradi.

20-modda. Tizim operatori

Tizim operatori yagona elektr energetikasi tizimining xavfsiz, ishonchli va iqtisodiy jihatdan eng maqbul rejimda ishlashini ta'minlash maqsadida uni boshqarish uchun javobgar hisoblanadi.

Elektr energetikasi korxonalari tizim operatoriga uning so'rovi bo'yicha yagona elektr energetikasi tizimining xavfsiz va ishonchli ishlashi, texnik xizmat ko'rsatishi va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan aniq axborotni kechiktirmasdan taqdim etadi.

Tizim operatori hisobot davrida olingan, iqtisodiy ahamiyatga ega yoki qonun bilan qo'riqlanadigan va oshkor qilinmaydigan axborotdan faqat yagona elektr energetikasi tizimining xavfsiz va ishonchli ishlashini, texnik xizmat ko'rsatishi va rivojlanishini ta'minlash uchun foydalanadi. Bunday axborot ommaga oshkor etilishiga yo'l qo'yilmasligini ta'minlaydigan shartlarga rioya etgan holda saqlanadi.

21-modda. Tizim operatorining huquq va majburiyatlari

Tizim operatori quyidagi huquqlarga ega:

real vaqt rejimida yagona elektr energetikasi tizimini va unga ulangan barcha elektr energetikasi obyektlarini tezkor boshqarish, ularning tezkor-texnik xodimlariga ko'rsatmalar berish;

tashkiliy-huquqiy shakllaridan qat'i nazar, barcha elektr energetikasi korxonalari hamda yirik iste'molchilarning tezkor xodimlariga yagona elektr energetikasi tizimidagi elektr energiyasi va quvvat muvozanatini ta'minlash, avariya holatlarining oldini olish, ularni bartaraf etish va avariya dan keyingi ishlash rejimlarini tiklash zarur bo'lgan hollarda, bajarilishi shart bo'lgan ko'rsatmalar berish;

tezkor-dispatcherlik boshqaruvida favqulodda vaziyatlar bartaraf etilishi cho'zilishiga olib keluvchi dispatcherlik intizomining, texnika xavfsizligi qoidalarining, texnikadan foydalanish qoidalarining buzilishi aniqlansa, Energetika bozori regulatoriga qoidalarni buzgan tarafning litsenziyasini to'xtatib turish yoki tegishli choralar ko'rish uchun murojaat qilish;

avariya rejimini bartaraf etish uchun yagona elektr energetikasi tizimida mavjud bo'lgan barcha zaxira quvvatlaridan foydalanish, elektr energetikasi obyektlarida rejali-joriy ta'mirlash ishlarini bekor qilish, shuningdek elektr energiyasi iste'moliga cheklovlar joriy etish;

yagona elektr energetikasi tizimini rivojlantirish, iste'molchilarning elektr ta'minoti xavfsizligini oshirish, tizimning ishonchli ishlashini ta'minlash bo'yicha takliflar berish hamda elektr energetikasi tizimini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqishda ishtirok etish;

mulkchilik shaklidan qat'i nazar, barcha elektr energetikasi obyektlariga kirish va tezkor-dispatcherlik boshqaruvi, shuningdek rele himoyasi va avariya ga qarshi avtomatikasi masalalarining bajarilishi ustidan monitoring olib borish;

yagona elektr energetikasi tizimidagi vaziyatni va mavjud resurslarni hisobga olgan holda, boshqa davlatlar bilan elektr energiyasining importi va eksporti hajmlariga o'zgartirishlar kiritish bo'yicha takliflarni maxsus vakolatli davlat organiga kiritish.

Tizim operatori:

yagona elektr energetikasi tizimini tezkor boshqarishni belgilangan talablarga muvofiq amalga oshirishi va uning ishonchli ishlashini ta'minlashi;

elektr energetikasi korxonalarining dispatcherlik boshqaruvini amalga oshirishi;

elektr energiyasini ishlab chiqarish, saqlash va uning iste'moli muvozanatini saqlab turishi;

yagona elektr energetikasi tizimining texnik va iqtisodiy jihatdan eng maqbul rejimlarda ishlashini ta'minlashi;

yagona elektr energetikasi tizimining boshqa davlatlar uzatish tizimlari bilan parallel ravishda ishlash rejimlarini boshqarishi;

avariya rejimlari yuzaga kelishining oldini olishi, ularni bartaraf etishi va avariya rejimi bartaraf etilganidan keyin tizimning ishonchliligini tiklashi shart.

22-modda. Elektr energiyasi bozori operatori

Elektr energiyasi bozori operatori aksiyadorlik jamiyati shaklida tashkil etiladi.

Elektr energiyasi bozori operatori o'z faoliyatini Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida amalga oshiradi.

Elektr energiyasi bozori operatori ushbu Qonunning **44-moddasiga** muvofiq belgilangan to'lovlar hisobidan moliyalashtiriladi.

Elektr energiyasi bozori operatori o'z faoliyatini shaffoflik, xolislik va kamsitishga yo'l qo'ymaslik prinsiplariga rioya etgan holda amalga oshiradi.

23-modda. Elektr energiyasi bozori operatorining huquq va majburiyatlari

Elektr energiyasi bozori operatori quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish talablariga hamda mazkur Qonun talablariga muvofiq bozor ishtirokchilari nomidan elektr energiyasini sotish va (yoki) sotib olishni tashkil etish;

elektr energetikasi korxonalaridan elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozorini tashkil etish maqsadida talab qilinishi mumkin bo'lgan tegishli axborotni elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori qoidalariga muvofiq so'rab olish.

Elektr energiyasi bozori operatori:

elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozorini tashkil etishi;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori ishtirokchilarini ro'yxatga olishi va ularning hisobini yuritishi;

elektr energiyasi bozori ishtirokchilari o'rtasidagi shartnomalarning va majburiyatlarning hisobini yuritishi;

elektr energiyasi savdosining (shu jumladan importi va eksportining) har kungi jadvallarini tayyorlashi;

elektr energiyasi savdosining har kungi jadvallarini uzatish tizimi operatoriga va elektr energiyasi bozorining boshqa manfaatdor ishtirokchilariga o'z vaqtida taqdim etishi;

elektr energiyasi ulgurji bozorining raqobatli va erkin tashkil etilishi hamda faoliyat ko'rsatishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan barcha axborotni o'z vaqtida e'lon qilib borishi;

boshqa davlatlar uzatish tizimlari bilan bog'lovchi tarmoqlardagi yuklamalarni to'g'ri taqsimlash, ulardan foydalanishni takomillashtirish va uzatish tizimidagi o'ta yuklanishlarni boshqarish bo'yicha maxsus vakolatli davlat organiga, Energetika bozori regulatoriga hamda uzatish tizimi operatoriga takliflar kiritishi shart.

Elektr energiyasi bozori operatori bozor konsepsiyasiga va elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori qoidalariga muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va uning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

24-modda. Ishlab chiqaruvchi

Elektr energiyasini ishlab chiqarish Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida amalga oshiriladi. Bir nechta elektr stansiyalarida elektr energiyasini ishlab chiqaruvchi har bir elektr stansiyasi uchun alohida litsenziya oladi.

Quyidagi hollarda litsenziya olish talab qilinmaydi:

o'rnatilgan quvvati 5 MVtdan kam bo'lgan elektr stansiyasida o'z ehtiyojlari uchun elektr energiyasini ishlab chiqarishda;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanmagan elektr stansiyasida elektr energiyasini ishlab chiqarishda;

mikroelektr stansiyasida elektr energiyasini ishlab chiqarishda.

Elektr energiyasini ishlab chiqarish uchun litsenziya elektr stansiyasini qurish ishlarini boshlashdan avval olinadi.

Elektr stansiyalari davlat mulki yoki xususiy mulk bo'lishi mumkin. Bunda o'rnatilgan quvvati 5 MVtdan ortiq bo'lgan gidroelektr stansiyalari va gidroakkumulyatsiyalovchi elektr stansiyalarining kamida 25 foizi O'zbekiston Respublikasining davlat mulki bo'lishi shart.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalari va yangi innovatsion yechimlar asosida elektr energiyasini ishlab chiqarish qonunchilikka muvofiq rag'batlantiriladi.

Yuridik va jismoniy shaxslar elektr energiyasini o'z ehtiyoji uchun ishlab chiqarishi mumkin.

Elektr energiyasini faqat o'z ehtiyoji uchun ishlab chiqaruvchilar iste'molchi maqomiga ega hisoblanadi.

Ishlab chiqaruvchilar tomonidan elektr stansiyalarini qurish (rekonstruksiya qilish) ishlari yakunlaganidan so'ng ularni sinash va foydalanishga topshirish O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Ishlab chiqaruvchilar (yagona elektr energetikasi tizimiga ulangan o'rnatilgan quvvati 5 MVt va undan yuqori bo'lgan elektr stansiyalari) elektr stansiyasini yoki uning bir qismini vaqtincha o'chirish yoxud foydalanishdan chiqarishdan o'n ikki oy oldin tizim operatorini va Energetika bozori regulatorini bu haqda xabardor qiladi.

Alohida hollarda, Energetika bozori regulatori vaqtincha o'chirilayotgan yoki foydalanishdan chiqarilayotgan obyektni uning yagona elektr energetikasi tizimiga bo'lgan ta'sirini tegishli tizim operatorini va tizim operatorini tomonidan o'tkazilgan o'rganish asosida vaqtincha o'chirishga ruxsat berishi yoki asoslantirgan holda uni rad etishi mumkin.

25-modda. Ishlab chiqaruvchilarning huquq va majburiyatlari

Ishlab chiqaruvchilar quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish talablariga hamda mazkur Qonun talablariga muvofiq bir yoki bir nechta elektr stansiyalarida elektr energiyasini ishlab chiqarish;

elektr energiyasi bozori qoidalariga muvofiq bozor ishtirokchilari bilan elektr energiyasini sotish va sotib olish bo'yicha shartnomalar tuzish;

tegishli tizim operatorini bilan muvozanatlashni tashkil etish bo'yicha va qo'shimcha xizmatlar ko'rsatish uchun shartnomalar tuzish;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish;

yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish, foydalanishga topshirish va ulardan foydalanish.

Ishlab chiqaruvchilar:

ushbu Qonunga va boshqa qonunchilik hujjatlariga, shuningdek litsenziya talablari va shartlariga rioya etishi;

tizim operatorining tezkor-dispatcherlik boshqaruvi, muvozanatlash, tizimdagi favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish hamda qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatish bilan bog'liq tezkor ko'rsatmalariga rioya etishi;

elektr stansiyalarini ishchi holatda saqlashi va ularning xavfsiz ekspluatatsiya qilinishini ta'minlashi;

elektr energiyasi bozoridagi sog'lom raqobatni ta'minlashi;

yagona elektr energetikasi tizimi boshqaruvi uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni tegishli tizim operatoriga taqdim etishi;

zaxira quvvatlar bilan ta'minlashda va qo'shimcha xizmatlar ko'rsatishda foydalaniladigan uskunalarni tekshirish, sinash va ularga texnik xizmat ko'rsatish uchun tegishli tizim operatoriga sharoitlar yaratishi;

ishlab chiqarilgan elektr energiyasi hajmlari to'g'risidagi axborotni oshkor etishi shart.

Ishlab chiqaruvchilar qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va ularning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

26-modda. Elektr energiyasini saqlash tizimi operatorini

Elektr energiyasini saqlash Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida amalga oshiriladi. Har bir elektr energiyasini saqlash tizimi uchun alohida litsenziya olish talab qilinadi.

Quyidagi hollarda Energetika bozori regulatori tomonidan litsenziya berilishi talab etilmaydi:

foydalanuvchilar faqat o'z ehtiyojlari uchun elektr energiyasini saqlash tizimini o'rnatganda;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanmagan elektr energiyasini saqlash tizimlari uchun.

Elektr energiyasini saqlash tizimi operatori elektr energiyasini saqlash uskunalarini (nominal quvvati 0,1 MVt va undan ortiq bo'lgan) o'rnatganlik uchun mol-mulk solig'ini to'lashdan hamda ushbu uskunar bilan band bo'lgan uchastkalar bo'yicha yer solig'ini to'lashdan ular foydalanishga topshirilgan paytdan e'tiboran o'n yil muddatga ozod etiladi.

Elektr energiyasini saqlash tizimi operatori tomonidan elektr energiyasini saqlash tizimlarini qurish (rekonstruksiya qilish) ishlari tugallanganidan so'ng ularni sinash va foydalanishga topshirish O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Elektr energiyasini saqlash tizimi operatori elektr energiyasini saqlash tizimlarini yoki ularning bir qismini vaqtincha o'chirish yoxud foydalanishdan chiqarishdan olti oy oldin tizim operatorini va Energetika bozori regulatorini bu haqda xabardor qiladi.

Alohida hollarda, Energetika bozori regulatori elektr energiyasini saqlash tizimlaridagi vaqtincha o'chirilayotgan yoki foydalanishdan chiqarilayotgan obyektni uning yagona elektr energetikasi tizimiga bo'lgan ta'sirini tegishli tizim operatori va tizim operatori tomonidan o'tkazilgan o'rganish asosida vaqtincha o'chirishga ruxsat berishi yoki asoslantirgan holda uni rad etishi mumkin.

27-modda. Elektr energiyasini saqlash tizimi operatorining huquq va majburiyatlari

Elektr energiyasini saqlash tizimi operatorlari quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish talablariga hamda ushbu Qonun talablarga muvofiq bir yoki bir nechta elektr energiyasini saqlash tizimlarida elektr energiyasini saqlash;

elektr energiyasi bozori qoidalariga muvofiq bozor ishtirokchilari bilan elektr energiyasini sotib olish va sotish uchun hamda quvvat berishga tayyorligi bo'yicha shartnomalar tuzish;

tegishli tizim operatori bilan muvozanatlashni tashkil etish bo'yicha va qo'shimcha xizmatlar ko'rsatish uchun shartnomalar tuzish;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish.

Elektr energiyasini saqlash tizimi operatori:

ushbu Qonunga va boshqa qonunchilik hujjatlariga, shuningdek litsenziya talablari va shartlariga rioya etishi;

tizim operatorining tezkor-dispatcherlik boshqaruvi, muvozanatlash, tizimdagi favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish hamda qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatish bilan bog'liq tezkor ko'rsatmalariga rioya etishi;

elektr energiyasini saqlash tizimlarini ishchi holatda saqlashi va ularning xavfsiz ekspluatatsiya qilinishini ta'minlashi;

elektr energiyasi bozoridagi sog'lom raqobatni ta'minlashi;

yagona elektr energetikasi tizimi boshqaruvi uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni tegishli tizim operatoriga taqdim etishi;

elektr energiyasini saqlash tizimlariga texnik xizmat ko'rsatish uchun tegishli tizim operatoriga sharoitlar yaratishi;

elektr energiyasini saqlash tizimlariga qabul qilingan va ulardan chiqarilgan elektr energiyasi hajmlari to'g'risidagi axborotni oshkor etishi shart.

Elektr energiyasini saqlash tizimi operatori qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va uning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

28-modda. Uzatish tizimi operatori

Elektr energiyasini uzatish Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida uzatish tizimi operatori tomonidan boshqa elektr energetikasi korxonalaridan mustaqil ravishda amalga oshiriladi.

Uzatish tizimi operatori ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) davlat ulushi yuz foiz bo'lgan aksiyadorlik jamiyati shaklida tashkil etiladi.

Uzatish tizimi obyektlari davlat mulkidir va ular xususilashtirilmaydi.

Uzatish tizimi obyektlari uzatish tizimi operatoriga tegishlidir.

29-modda. Uzatish tizimi operatorining huquq va majburiyatlari

Uzatish tizimi operatori quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish talablariga hamda ushbu Qonun talablarga muvofiq elektr energiyasini uzatishni zamonaviy usullardan foydalangan holda boshqarish;

elektr energiyasi bozorining qoidalariga muvofiq elektr energiyasini hamda quvvatni sotish va (yoki) sotib olish;

tegishli tizim operatori bilan muvozanatlashni tashkil etish bo'yicha va qo'shimcha xizmatlar ko'rsatish uchun shartnomalar tuzish;

qo'shimcha xizmatlardan foydalanish, tizim xizmatlarini ko'rsatish;

uzatish tizimi quvvatlaridan iqtisodiy va texnik jihatdan maqbul rejimlarda foydalanish;

elektr stansiyalari va elektr energiyasini saqlash tizimlari obyektlarini tekshirish, sinash va ularga texnik xizmat ko'rsatish;

elektr energetikasi korxonalarini yagona elektr energetikasi tizimiga ulash.

Elektr energiyasini uzatish tizimi operatori:

ushbu Qonunga va boshqa qonunchilik hujjatlariga, shuningdek litsenziya talablari va shartlariga rioya etishi;

tizim operatorining tezkor-dispatcherlik boshqaruvi, muvozanatlash, tizimdagi favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish hamda qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatishga taalluqli tezkor ko'rsatmalariga rioya etishi;

yagona elektr energetikasi tizimining muvozanatini ta'minlashi;

uzatish tizimidan foydalanganlik uchun belgilangan tariflar va to'lovlarning qonunchilik talablariga muvofiqligini ta'minlashi;

tizim xizmatlarini ko'rsatish bilan bog'liq qoidalar va shartlarga rioya etishi;

uzatish tizimi operatori mustaqilligiga tahdid qiluvchi omillar to'g'risida Energetika bozori regulatorini xabardor qilishi;

Energetika bozori regulatori va maxsus vakolatli davlat organi bilan kelishilgan holda boshqa davlatlarning uzatish tizimlari operatorlari bilan hamkorlik qilishi;

uzatish tizimini rivojlantirishning ko'p yillik rejasini ishlab chiqishi, bozordagi talab va taklifga muvofiq uning har yili yangilanishini hamda amalga oshirilishini ta'minlashi;

boshqa davlatlarning elektr energetikasi tizimlari bilan bog'lovchi elektr energiyasini uzatish tarmoqlarini energetika xavfsizligini, iqtisodiy va texnik jihatdan asoslanganligini inobatga olgan holda rivojlantirishi;

yagona elektr energetikasi tizimida va boshqa davlatlarning elektr energetikasi tizimlariga ulangan elektr energiyasini uzatish tarmoqlarida yuklamaning ortishi va yuklamani boshqarish bo'yicha tizim operatori topshiriqlarini bajarishi;

hududlarning (yirik iste'molchilarning) elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojlarini barqaror ta'minlash maqsadida uzatish tizimini qurishi, ishchi holatda saqlashi (ekspluatatsiya qilishi), unga muntazam ravishda texnik xizmat ko'rsatishi va uni rivojlantirishi;

namunaviy shartnomalar asosida foydalanuvchilarga xizmatlar ko'rsatishi;

yagona elektr energetikasi tizimini boshqarish uchun zarur bo'lgan axborotni tizim operatoriga taqdim etishi;

uzatish tizimi orqali o'tgan elektr energiyasi hajmlari to'g'risida har oylik va yillik axborotni oshkor etishi;

o'zaro bog'langan tizimlar operatorlarini ularning xavfsiz va samarali ishlashi uchun zarur bo'lgan axborot bilan ta'minlashi shart.

Uzatish tizimi operatori qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va uning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

Uzatish tizimi operatori quyidagilarga rioya etgan holda transchegaraviy elektr energiyasi almashinuvini boshqaradi:

O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga;

boshqa davlatlarning uzatish tizimlari operatorlari bilan tuzilgan, Energetika bozori regulatori bilan kelishilgan va maxsus vakolatli davlat organi tomonidan tasdiqlangan shartnomalarga;

uzatish tizimining umumiy texnik imkoniyatlariga;

magistral elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalariga;

qonunchilikda nazarda tutilgan boshqa talablarga.

30-modda. Markaziy xarid qiluvchi

Markaziy xarid qiluvchi funksiyalari Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida amalga oshiriladi.

Markaziy xarid qiluvchi ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) davlat ulushi yuz foiz bo'lgan aksiyadorlik jamiyati shaklida tashkil etiladi.

Markaziy xarid qiluvchi va uzatish tizimi operatori elektr energiyasini uzatish tizimi orqali ishlab chiqaruvchilarning ulanish nuqtalaridan taqsimlash tizimining tegishli ulanish nuqtalarigacha yoki to'g'ridan-to'g'ri ulangan iste'molchilarning ulanish nuqtalarigacha uzatish to'g'risidagi shartnomani tuzadi. Bunda uzatilgan elektr energiyasining hisobini uzatish tizimi operatori yuritadi.

31-modda. Markaziy xarid qiluvchining huquq va majburiyatlari

Markaziy xarid qiluvchi quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish talablariga hamda ushbu Qonun talablariga muvofiq markaziy xarid qiluvchi vazifasini bajarish;

ishlab chiqaruvchilar bilan elektr energiyasini sotib olish va (yoki) sotish shartnomalarini tuzish;

elektr energetikasi korxonalari va yirik iste'molchilar bilan elektr energiyasini sotib olish va (yoki) sotish shartnomalarini tuzish;

elektr energiyasini import va eksport qilish to'g'risida shartnomalar tuzish;

yangi elektr stansiyalarini qurishga doir rejalashtirishda ishtirok etish.

Markaziy xarid qiluvchi:

Energetika bozori regulatori tomonidan belgilagan tariflarga muvofiq o'n ikki oydan oshmaydigan muddatga elektr energiyasini sotib olish uchun namunaviy shartnomalarni imzolashi;

quvvat uchun to'lov va elektr energiyasi tarifi bo'yicha eng yaxshi shartlarini taklif etgan yangi elektr stansiyasini qurish uchun tanlov g'olibi bilan elektr energiyasini sotib olish va (yoki) sotish shartnomalarini imzolashi;

bozor qoidalariga muvofiq eng yaxshi taklif prinsipi asosida quvvat uchun to'lov va elektr energiyasi tarifi belgilanadigan, to'g'ridan-to'g'ri kelishuvlar asosida qurilishi nazarda tutiladigan yangi elektr stansiyalari bilan elektr energiyasini sotib olish to'g'risidagi namunaviy shartnomalarni imzolashi;

bozor qoidalariga muvofiq eng yaxshi taklif prinsipi asosida quvvat uchun to'lov va elektr energiyasi tarifi belgilanadigan, xususiylashtirilgan yoki xususiylashtiriladigan elektr stansiyalaridan elektr energiyasini sotib olish to'g'risidagi namunaviy shartnomalarni imzolashi;

sotuvchi sifatida elektr energiyasini sotib olish to'g'risidagi namunaviy shartnomalarga va bozor qoidalariga muvofiq quyidagi bozor ishtirokchilari bilan elektr energiyasini sotishga doir namunaviy shartnomalarni tuzishi shart:

ta'minotchilar;

tegishli tizim operatori;
ishlab chiqaruvchilar;
yirik iste'molchi (ixtiyoriga ko'ra).

Markaziy xarid qiluvchi qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va uning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

Markaziy xarid qiluvchi tomonidan shartnomaviy munosabatlarda bo'lgan yoki shunday munosabatlarni o'rnatmoqchi bo'lgan yuridik yoki jismoniy shaxslarga nisbatan afzal holatga qo'yadigan imtiyozlar, preferensiyalar, yengilliklarni asossiz ravishda berish yoxud boshqa kamsituvchi yoki imtiyozli shart-sharoitlar yaratish taqiqlanadi.

32-modda. Treyderlar

Treyderlar elektr energiyasi bozorida Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida o'z tavakkalchiligi ostida elektr energiyasini sotib oladi va savdo faoliyatini amalga oshiradi.

Treyderlar va iste'molchilarning elektr energiyasi savdosi bo'yicha huquq va majburiyatlari ushbu Qonun va elektr energiyasini sotib olish va (yoki) sotish to'g'risidagi namunaviy shartnomalar shartlari bilan tartibga solinadi.

33-modda. Treyderlarning huquq va majburiyatlari

Treyderlar quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish talablariga hamda ushbu Qonun talablariga muvofiq elektr energiyasi bozorida treyderlik faoliyatini amalga oshirish;

elektr energiyasi bozori qoidalariga muvofiq bozor ishtirokchilari bilan elektr energiyasini sotib olish va (yoki) sotish to'g'risida shartnomalar tuzish;

Energetika bozori regulatori tomonidan belgilangan talablarga muvofiq elektr energiyasi savdosi operatsiyalari uchun to'lovlarni yig'ish.

Treyderlar:

elektr energiyasi savdosi bo'yicha operatsiyalarning xavfsiz, ishonchli va barqarorligini ta'minlash talablariga rioya etishi;

narxlar, tariflar yoki elektr energiyasi savdosi bo'yicha operatsiyalarning shartlariga kiritilgan o'zgartirishlar to'g'risida iste'molchilarni oldindan xabardor qilishi;

iste'molchilarning elektr energiyasi savdosi bilan bog'liq murojaatlarini o'z vaqtida va to'liq ko'rib chiqishi;

Energetika bozori regulatoriga savdo faoliyati to'g'risida har oyda hisobotlar taqdim etishi;

elektr energiyasi bilan bog'liq savdo operatsiyalari to'g'risidagi tegishli axborotni besh yil davomida saqlab turishi va uni so'rov bo'yicha vakolatli davlat organlariga taqdim etishi;

tayinlangan ta'minotchi sifatida ijtimoiy himoyaga muhtoj iste'molchilarni elektr energiyasi bilan uzluksiz ta'minlashi va bu bo'yicha alohida moliyaviy hisobot yuritishi shart.

Treyderlar qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va ularning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

34-modda. Taqsimlash tizimi operatori

Elektr energiyasini taqsimlash Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziya asosida, taqsimlash tizimi operatorlari tomonidan belgilangan hududda, boshqa elektr energetikasi korxonalaridan mustaqil ravishda amalga oshiriladi.

Taqsimlash tizimi operatori ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) davlat ulushi yuz foiz bo'lgan aksiyadorlik jamiyati shaklida tashkil etiladi.

Taqsimlash tizimi obyektlari taqsimlash tizimining operatoriga tegishlidir.

Taqsimlash tizimi operatori ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) davlat ulushi ishonchli boshqaruvga berilishi mumkin. Ishonchli boshqaruvni amalga oshiruvchi yuridik shaxs taqsimlash tizimi obyektlarining ishchi holatda saqlanishini ta'minlashi shart.

Taqsimlash tizimi operatorlari tomonidan elektr energiyasini taqsimlash ushbu Qonun, taqsimlash elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari hamda litsenziya talablari va shartlariga muvofiq amalga oshiriladi.

Taqsimlash tizimini rivojlantirish va investitsiya rejalari Energetika bozori regulatoriga va maxsus vakolatli davlat organiga kelishish uchun taqdim etiladi.

Taqsimlash tizimi operatori tasdiqlangan investitsiya rejalarini e'lon qiladi.

35-modda. Taqsimlash tizimi operatorining huquq va majburiyatlari

Taqsimlash tizimi operatori quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish hamda ushbu Qonun talablariga muvofiq elektr energiyasini taqsimlashni zamonaviy usullar bilan boshqarish;

Energetika bozori regulatori bilan kelishilgan holda taqsimlash tizimidagi texnologik yo'qotishlar o'rnini qoplash va elektr energiyasini saqlash obyektlarining ishlashini ta'minlash maqsadida elektr energiyasini sotish va sotib olish;

tegishli tizim operatori bilan muvozanatlashni tashkil etish bo'yicha va qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatish uchun shartnomalar tuzish;

qo'shimcha xizmatlardan foydalanish, tizim xizmatlarini ko'rsatish;

taqsimlash tizimidan iqtisodiy va texnik jihatdan maqbul rejimlarda foydalanish;

elektr energetikasi korxonalarini va iste'molchilarni yagona elektr energetikasi tizimiga belgilangan tartibda ulash.

Taqsimlash tizimi operatori:

ushbu Qonunga va boshqa qonunchilik hujjatlariga, shuningdek litsenziya talablari va shartlariga rioya etishi;

tizim operatorining tezkor-dispatcherlik boshqaruvi, muvozanatlash, tizimdagi favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish hamda qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatish bilan bog'liq operativ ko'rsatmalariga rioya etishi;

taqsimlash tizimi operatori mustaqilligiga tahdid qiluvchi omillar to'g'risida Energetika bozori regulatorini xabardor qilishi;

taqsimlash tizimini rivojlantirishning besh yillik rejasini ishlab chiqishi, bozordagi talab va taklifdan kelib chiqqan holda uni har yili yangilashi hamda amalga oshirishi;

hududlarning (iste'molchining) elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojlarini barqaror ta'minlash maqsadida taqsimlash tizimini qurishi, ishchi holatda saqlashi (ekspluatatsiya qilishi), unga muntazam ravishda texnik xizmat ko'rsatishi va uni rivojlantirishi;

taqsimlash tizimidan foydalanganlik uchun belgilangan tariflar va to'lovlarning qonunchilik talablariga muvofiqligini ta'minlashi;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadigan namunaviy shartnomalar asosida foydalanuvchilarga xizmatlar ko'rsatishi;

yagona elektr energetikasi tizimini boshqarish uchun zarur bo'lgan ma'lumotni tizim operatoriga taqdim etishi;

taqsimlangan elektr energiyasini hisobga olishi va hisobini yuritishi;

taqsimlash tizimidan o'tgan elektr energiyasining hajmi to'g'risidagi har oylik va yillik axborotni oshkor qilishi;

o'zaro bog'langan tizimlar operatorlarini ularning xavfsiz va samarali ishlashi uchun zarur bo'lgan axborot bilan ta'minlashi;

yo'qotishlarning joriy holatini aniqlashi va ularni kamaytirish bo'yicha manzilli chora-tadbirlarni ishlab chiqishi va ularning bajarilishini ta'minlashi shart.

Taqsimlash tizimi operatori qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va uning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

36-modda. Ta'minotchi

Elektr energiyasini sotish Energetika bozori regulatori tomonidan beriladigan litsenziyaga asosan ta'minotchilar tomonidan belgilangan hududda boshqa elektr energetikasi korxonalaridan mustaqil ravishda amalga oshiriladi.

37-modda. Tayinlangan ta'minotchi

Tayinlangan ta'minotchi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan besh yil muddatga tayinlanadi.

Tayinlangan ta'minotchi turli sabablarga ko'ra (elektr ta'minotidagi rejali yoki rejadan tashqari uzilish yoki ta'minotchi tomonidan majburiyatlarning buzilishi) elektr ta'minotidan uzilgan vakolatli iste'molchiga uch oy davomida elektr energiyasi sotilishini kafolatlaydi.

Agar vakolatli iste'molchi ushbu muddat ichida boshqa ta'minotchi bilan shartnoma tuzmasa, tegishli tizim operatori vakolatli iste'molchiga elektr energiyasini yetkazib berishni to'xtatadi.

Tayinlangan ta'minotchi o'z faoliyati bilan bog'liq ma'lumotlarni, shuningdek har oylik va yillik hisobotlarni Energetika bozori regulatoriga taqdim etib boradi.

38-modda. Ta'minotchining huquq va majburiyatlari

Ta'minotchi quyidagi huquqlarga ega:

litsenziya talablari va shartlariga, atrof-muhitni muhofaza qilish talablari hamda ushbu Qonun talablariga muvofiq elektr energiyasini iste'molchilarga sotish;

sotilgan elektr energiyasi va ko'rsatilgan xizmatlar uchun to'lovlarni undirish;

elektr ta'minotining namunaviy shartnomasida nazarda tutilgan majburiyatlar iste'molchi tomonidan bajarilmagan taqdirda, tegishli tizim operatoridan iste'molchiga elektr energiyasini yetkazib berishni vaqtincha to'xtatishni va iste'molchini yagona elektr energetikasi tizimidan uzishni talab qilish;

Oldingi tahrirga qarang.

qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari uchun majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorligi mavjud bo'lgan iste'molchilar qisqa xabar (SMS) orqali xabardor qilinganidan keyin mazkur qarzdorlik bartaraf etilguniga qadar ulardan elektr energiyasi uchun to'lovlarni qabul qilishni vaqtinchalik cheklash. Bunda qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlarini ko'rsatuvchi tashkilotlar qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari uchun to'lovlarni hisob-kitob qilishning ishonchliligi hamda to'g'riligi uchun javobgar bo'ladi, shuningdek mazkur talablar buzilgan hollarda, iste'molchiga yetkazilgan zararining o'rnini qoplaydi.

(38-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 7-martdagi O'RQ-1044-sonli Qonuniga asosan beshinchi xatboshi bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 07.03.2025-y., 03/25/1044/0224-son. Kuchga kirish sanasi — 2025-yil 8-iyun)

Ta'minotchi:

yillik biznes-rejalarni Energetika bozori regulatoriga kelishish uchun taqdim etishi;

iste'molchilarning xavfsiz, ishonchli va barqaror elektr ta'minotini ta'minlashi;

iste'molchilarning elektr energiyasi savdosi bilan bog'liq murojaatlarini o'z vaqtida va to'liq ko'rib chiqishi;

elektr energiyasining iste'mol qilinishi to'g'risidagi axborotni iste'molchining talabiga binoan oshkor etishi;

belgilangan hududda ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish yuzasidan majburiyatlarni bajarishi;

o'zining rasmiy veb-saytida elektr ta'minotining namunaviy shartnomasi shartlarini, tariflarni va boshqa to'lovlarni e'lon qilishi;

amaldagi narxlarga, tartibga solinadigan tariflarga va boshqa shartlarga kiritilgan o'zgartirishlar to'g'risida iste'molchilarni oldindan xabardor qilishi;

Oldingi tahrirga qarang.

qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari uchun majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorligi mavjud bo'lgan iste'molchilarni mazkur qarzdorlik mavjudligi to'g'risida qisqa xabar (SMS) orqali xabardor qilishi;

qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari uchun majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorligi mavjud bo'lgan iste'molchilardan elektr energiyasi uchun to'lovlarni qabul qilishni vaqtinchalik cheklashni mazkur qarzdorlik bartaraf etilgan taqdirda avtomatik ravishda bekor qilishi;

(38-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 7-martdagi O'RQ-1044-sonli Qonuniga asosan to'qqizinchi va o'ninchi xatboshilar bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 07.03.2025-y., 03/25/1044/0224-son. Kuchga kirish sanasi — 2025-yil 8-iyun)

o'z faoliyati bilan bog'liq bo'lgan ma'lumotlarni, shuningdek har oylik va yillik hisobotlarni Energetika bozori regulatoriga muntazam ravishda taqdim etishi;

tegishli tizim operatorlari bilan tuzilgan elektr energiyasining sotish va (yoki) sotib olish shartnomalarini hamda ushbu shartnomalar asosida sotilgan yoki sotib olingan elektr energiyasi hajmlari to'g'risidagi ma'lumotlarni besh yil davomida saqlashi shart.

Ta'minotchi qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va ularning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

39-modda. Elektr energiyasi iste'molchisining huquq va majburiyatlari

Elektr energiyasi iste'molchisi quyidagi huquqlarga ega:

ta'minotchidan sifatli va barqaror elektr energiyasini sotib olish va undan foydalanish;

namunaviy shartnomaning shartlari o'zgartirilishi munosabati bilan shartnomani bekor qilish;

namunaviy shartnomaning shartlari to'liq bajarilishini ta'minlash uchun ta'minotchiga murojaat qilish;

ta'minotchidan o'ziga tegishli ma'lumotni oshkor etishni so'rash;

tegishli tizim operatori yoki ta'minotchi tomonidan elektr energiyasi to'liq yetkazib berilmaganligi yoki sifat ko'rsatkichlari milliy standartlarga mos bo'lmagan elektr energiyasi yetkazib berilganligi sababli yetkazilgan zararining o'zni belgilangan tartibda qoplanishini talab qilish;

elektr energiyasi iste'moli to'g'risidagi har qanday ma'lumotlarning oshkor qilinishini talab qilish;

qonunchilikka muvofiq o'z obyektlarini tegishli tizim operatorining obyektlariga ulash;

elektr energiyasining iste'mol qilinishi bo'yicha barcha tegishli ma'lumotlarni olish;

tegishli tizim operatorida texnik yoki boshqa nosozliklar yuzaga kelganda namunaviy shartnoma shartlariga muvofiq ularni eng qisqa muddatlarda bartaraf etishni talab qilish.

Vakolatli bo'lmagan iste'molchi ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilgan huquqlardan tashqari tegishli hududdagi tayinlangan ta'minotchidan elektr energiyasini olish huquqiga ham ega.

Vakolatli iste'molchi ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilgan huquqlardan tashqari elektr energiyasi bozori qoidalarida belgilangan shartlarga muvofiq ta'minotchini tanlash yoki o'zgartirish huquqiga ham ega.

Yirik iste'molchi ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilgan huquqlardan tashqari ulgurji yoki chakana bozorda (bir nechta ta'minotchidan) elektr energiyasini sotib olish huquqiga ham ega.

Elektr energiyasi iste'molchisi:

namunaviy shartnomada belgilangan elektr energiyasini iste'mol qilish rejimiga rioya etishi;

iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun haqni (shu jumladan oldindan to'lovni) namunaviy shartnomada belgilangan muddatlarda to'lashi;

Oldingi tahrirga qarang.

qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari uchun majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorlikni mazkur qarzdorlik mavjudligi to'g'risida qisqa xabar (SMS) orqali xabardor qilingan sanadan e'tiboran besh kun ichida bartaraf etishi;

(39-moddaning beshinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 7-martdagi O'RQ-1044-sonli Qonuniga asosan to'rtinchi xatboshi bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 07.03.2025-

y., 03/25/1044/0224-son. Kuchga kirish sanasi — 2025-yil 8-iyun)

elektr energiyasini hisobga olish asboblari tekshirishiga yo'l qo'yishi;

elektr energiyasidan oqilona foydalanish uchun choralar ko'rish;

o'zi foydalanayotgan elektr tarmoqlarining, asbob va uskunalarning lozim darajadagi texnik holati hamda xavfsizligini ta'minlashi, nosozliklar to'g'risida tegishli tizim operatoriga yoki ta'minotchiga xabar qilishi shart.

Iste'molchi qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va uning zimmasida o'zga majburiyatlar bo'lishi mumkin.

6-bob. Elektr ta'minotiga oid shartnomaviy munosabatlar. Tariflar va to'lovlar

40-modda. Elektr ta'minotining namunaviy shartnomasi

Iste'molchilar hamda ta'minotchilarning huquq va majburiyatlari elektr ta'minotining namunaviy shartnomasi shartlari bilan tartibga solinadi.

Elektr ta'minotining namunaviy shartnomasi Energetika bozori regulatori tomonidan ishlab chiqiladi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

Elektr ta'minotining namunaviy shartnomasi quyidagi axborotni o'z ichiga oladi:

ta'minotchining nomi va manzili;

xizmatlar tavsifi va sifati, yetkazib berishni boshlashning taxminiy sanasi;

amaldagi barcha tariflar va to'lovlar, shu jumladan iste'molchi tomonidan to'lanadigan to'lovlar;

Oldingi tahrirga qarang.

qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari uchun majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorligi mavjud bo'lgan iste'molchini qisqa xabar (SMS) orqali xabardor qilish, mazkur qarzdorlik bartaraf etilguniga qadar iste'molchining elektr energiyasi uchun to'lovlarini qabul qilishni vaqtinchi cheklash shartlari;

(40-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 7-martdagi O'RQ-1044-sonli Qonuniga asosan beshinchi xatboshi bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 07.03.2025-y., 03/25/1044/0224-son. Kuchga kirish sanasi — 2025-yil 8-iyun)

shartnomaning amal qilish muddati, uni uzaytirish va shartnomani bekor qilish shartlari, shartnomani bekor qilish huquqi to'g'risidagi axborotni olish shartlari;

shartnomada belgilangan xizmat ko'rsatish sifatiga rioya etilmagan, shu jumladan hisob-fakturalar noto'g'ri berilgan va o'z vaqtida taqdim etilmagan taqdirda qo'llaniladigan choralar;

nizolarni hal etish tartibi to'g'risidagi axborot;

to'lov usullari va shartlari.

41-modda. Tizim xizmatlarining sifati

Energetika bozori regulatori tegishli tizim operatorlari bilan birgalikda quyidagi ko'rsatkichlardan kelib chiqib, foydalanuvchilarga ko'rsatiladigan xizmatlar sifatiga oid talablarni ishlab chiqadi va tasdiqlaydi, shuningdek ularga rioya etilishi ustidan nazoratni ta'minlaydi:

foydalanish, xavfsizlik va ishonchlilik, shu jumladan ta'minotdagi uzilishlarning davomiyligi va takrorlanishi;

tizimga ulanishning, qayta ulanishning, ta'mirlashning va ta'minotdagi uzilishlarning davom etish muddatlari;

iste'molchilardan kelib tushgan shikoyatlar (xizmat ko'rsatish masalalari yuzasidan murojaatlar) soni va ularni ko'rib chiqish muddatlari;

kuchlanish, chastota sifati va boshqa ko'rsatkichlar.

Tegishli tizim operatorlari har yili ko'rsatiladigan xizmatlar sifati bo'yicha asosiy ko'rsatkichlarni o'zining rasmiy veb-saytida e'lon qiladi.

42-modda. Elektr energiyasini lokal tarmoqlar orqali yetkazib berish

Yuridik va jismoniy shaxslar lokal tarmoqni yaratish va ishlab chiqarilgan elektr energiyasini lokal tarmoq orqali realizatsiya qilish uchun boshqa yuridik va jismoniy shaxslar bilan shartnomalar

tuzish huquqiga ega.

Lokal tarmoqlarni o'rnatish va ulardan foydalanish maxsus vakolatli davlat organi tomonidan ishlab chiqilgan hamda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan qoidalarga muvofiq amalga oshiriladi.

43-modda. Yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish yoki ulanishni rad etish

Yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish va ulanishni rad etishning batafsil tartibi va shartlari elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalarida belgilanadi.

Quyidagi hollarda yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish rad etilishi mumkin:

tegishli tizim operatorlari tomonidan xizmat ko'rsatish majburiyatlarini bajarish imkoniyati bo'lmaganda;

elektr quvvati yoki ulanish imkoniyati bo'lmaganda (bundan ulanuvchi taraf elektr quvvatini yoki ulanish imkoniyatini oshirish bo'yicha barcha xarajatlarning o'rnini qoplashga rozi bo'lgan hollar mustasno).

44-modda. Tartibga solinadigan tariflar va to'lovlar

Quyidagi tariflar va to'lovlar Energetika bozori regulatori tomonidan tartibga solinadi:

markaziy xarid qiluvchi tomonidan ishlab chiqaruvchilardan sotib olinadigan quvvat va elektr energiyasi uchun tariflar;

ta'minotchilar va yirik iste'molchilar tomonidan markaziy xarid qiluvchidan sotib olinadigan elektr energiyasi uchun tariflar;

to'g'ridan-to'g'ri kelishuvlar asosida yoki litsenziyaga ega bo'lgan ishlab chiqaruvchilar tomonidan qurilgan yangi elektr stansiyalari tomonidan ishlab chiqarilgan quvvat va elektr energiyasi uchun markaziy xarid qiluvchi to'lashi lozim bo'lgan tariflar;

mikroelektr stansiyalaridan sotib olinadigan elektr energiyasi uchun tariflar;

ta'minotchiga yoki tayinlangan ta'minotchiga iste'molchilar tomonidan to'lanishi lozim bo'lgan tariflar;

foydalanuvchilar tomonidan uzatish tizimi operatoriga elektr energiyasini uzatish xizmatlari uchun to'lanadigan tariflar;

O'zbekiston Respublikasi xalqaro shartnomalariga muvofiq boshqa davlatlar bilan bog'langan davlatlararo elektr energiyasini uzatish tarmoqlaridan foydalanganlik uchun uzatish tizimi operatoriga to'lanadigan tariflar;

foydalanuvchilar tomonidan taqsimlash tizimi operatoriga elektr energiyasini taqsimlash xizmatlari uchun to'lanadigan tariflar;

yagona elektr energetikasi tizimida ulanish nuqtalarini qurish uchun to'lovlar;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish uchun to'lovlar;

tegishli tizim operatorlari tomonidan ko'rsatiladigan qo'shimcha xizmatlar uchun to'lovlar;

elektr energiyasi bozori operatorining xizmatlari uchun to'lovlar;

ishlab chiqaruvchilarning zaxira quvvatlari hisobidan ishlab chiqarilgan elektr energiyasi uchun tariflar;

qonunchilikda belgilangan boshqa tariflar va to'lovlar.

Tartibga solinadigan tariflar va to'lovlar doimiy ravishda e'lon qilib boriladi.

Tariflar va to'lovlar bir tomonlama o'zgartirilmaydi.

Energetika bozori regulatori tomonidan barcha iste'molchilar yoki iste'molchilarning toifalari uchun yagona tarif belgilanishi mumkin.

Shartnoma tuzilganidan keyin tartibga solinadigan tarif yoki to'lov o'zgargan taqdirda, tegishli shartnomaga nisbatan tarifning yoki to'lovning o'zgartirilgan miqdori qo'llaniladi.

Energetika bozori regulatori tayinlangan ta'minotchining tarifi bir xil toifadagi iste'molchilarga sotiladigan elektr energiyasining o'rtacha tarifidan yuqori bo'lishini ta'minlaydi.

45-modda. Tariflar va to'lovlarni belgilash prinsiplari

Tartibga solinadigan tariflar va to'lovlar, ularni belgilash uslublari ushbu Qonun prinsiplariga asoslanadi.

Tartibga solinadigan tariflar va to'lovlar elektr energetikasi korxonalarining rentabelligini ta'minlaydi hamda quyidagi asosli xarajatlarni aks ettiradi:

ekspluatatsiya xarajatlarini;

yoqilg'i uchun xarajatlarni;

texnik xizmat ko'rsatish, modernizatsiya qilish, qurilish va rekonstruksiya qilish uchun xarajatlarni;

amortizatsiya xarajatlari, shu jumladan asosiy xarajatlarni;

solliqlar, litsenziya yig'imi va boshqa to'lovlarni.

Asosiy xarajatlar asosli xarajatlar prinsipi asosida elektr energetikasi korxonalari tomonidan hisobga olinadi.

Tartibga solinadigan tariflar va to'lovlarni belgilashda elektr energetikasi korxonalarining ekspluatatsiya va boshqaruv samaradorligini oshirish, yo'qotishlarni kamaytirish, ta'minot xavfsizligini ta'minlash, ko'rsatiladigan xizmatlar sifatini yaxshilash, ilmiy-tadqiqot ishlarini qo'llab-quvvatlash, shuningdek energiya samaradorligini oshirish choralari hisobga olinadi.

Tegishli tizim operatorlari obyektlaridan foydalanishni, yetkazib berishni va savdo faoliyatini o'zaro kesishma subsidiyalash taqiqlanadi, shuningdek foydalanuvchilar o'rtasida kamsitishga yo'l qo'yilmaydi.

46-modda. Tariflar va to'lovlarni belgilash tartibi

Tariflar va to'lovlarni belgilash uslubiyati hamda uning asosida tartibga solinadigan tariflar va to'lovlar Energetika bozori regulatori tomonidan belgilanadi.

Qabul qilingan tariflar va to'lovlar kuchga kirishidan kamida o'n besh kun oldin e'lon qilinadi. Hech qanday tarif yoki to'lov orqaga qaytish kuchiga ega emas.

Tariflar va to'lovlarni belgilash uslubiyati tariflar va to'lovlarga nisbatan qo'llaniladigan batafsil qoidalarni, ularning tuzilishi va hisobini, shu jumladan asoslangan xarajatlar hajmini va oqilona daromad stavkasini hisoblashni belgilaydi.

Tariflar va to'lovlar uslubiyati kuchga kirishidan kamida o'n besh kun oldin e'lon qilinadi. Zarur bo'lgan taqdirda Energetika bozori regulatori tomonidan tariflar va to'lovlar uslubiyati qayta ko'rib chiqiladi.

Energetika bozori regulatori tartibga solinadigan tariflar va to'lovlarni litsenziatlardan olingan takliflar asosida belgilaydi.

Litsenziatlar Energetika bozori regulatori tomonidan belgilangan tartibda o'zining pul aylanmalari va xarajatlari bilan bog'liq bo'lgan moliyaviy hisobotlar va ma'lumotlarni shakllantiradi.

Litsenziatlar tariflar va to'lovlarni belgilash uslubiyatiga muvofiq qo'llaniladigan tariflar va to'lovlarni qabul qilish uchun zarur bo'lgan barcha ma'lumotlarni Energetika bozori regulatoriga taqdim etadi.

Litsenziatlar elektr energetikasi sohasidagi o'z faoliyatini eng kam xarajatlar prinsipi asosida amalga oshiradi hamda Energetika bozori regulatorining talabiga ko'ra ushbu prinsipga rioya etishini asoslab beradi.

47-modda. Tartibga solinadigan tariflar va to'lovlarni nazorat qilish

Litsenziatlar tartibga solinadigan tariflar va to'lovlarga rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan barcha axborotni Energetika bozori regulatoriga taqdim etishi shart.

Tartibga solinadigan tariflar va to'lovlarni qo'llash qoidalari litsenziatlar tomonidan buzilgan taqdirda, Energetika bozori regulatori:

litsenziatlarga tariflar va to'lovlarni to'g'ri qo'llash to'g'risida ko'rsatma beradi;

tartibga solinadigan tariflar va to'lovlar bo'yicha ortiqcha undirilgan mablag'lar elektr energetikasi korxonasi tomonidan ushbu tariflar yoki to'lovlarni to'lagan kontragentga O'zbekiston

Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan bazaviy stavkaga teng foizlar bilan to'lanishi to'g'risida buyruq chiqaradi;

ushbu qismning **uchinchi xatboshisiga** muvofiq kontragentni aniqlashning imkoniyati bo'lmagan taqdirda, ortiqcha undirilgan mablag'lar ko'rsatilgan foizlar bilan birgalikda shartnoma bo'yicha har bir kontragentiga teng nisbatda to'lanishi to'g'risida buyruq chiqaradi.

7-bob. Elektr energetikasi sohasidagi litsenziyalashning umumiy qoidalari

48-modda. Elektr energetikasi sohasida litsenziyalanadigan faoliyat turlari

Elektr energetikasi sohasidagi quyidagi faoliyat turlari litsenziya asosida amalga oshiriladi:

- elektr energiyasi bozori operatori;
- elektr energiyasini ishlab chiqarish;
- elektr energiyasini saqlash;
- elektr energiyasini uzatish;
- markaziy xarid qiluvchining vazifalarini bajarish;
- elektr energiyasini taqsimlash;
- elektr energiyasi bilan ta'minlash;
- elektr energiyasi savdosi.

Elektr energetikasi sohasidagi litsenziyalash tartib-taomillaridan o'tish tartibi to'g'risidagi nizomlar Energetika bozori regulatori tomonidan ishlab chiqiladi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

49-modda. Litsenziya talablari va shartlari

Litsenziya olish uchun ariza beruvchi quyidagi litsenziya talablari va shartlariga rioya etishi shart:

elektr energetikasi sohasidagi litsenziyalanadigan faoliyatning har bir turiga xos bo'lgan vazifalarni bajarish, huquqlarni amalga oshirish va majburiyatlarni bajarish uchun texnik, iqtisodiy va moliyaviy imkoniyatlarning, shuningdek kadrlar salohiyatining mavjudligi;

taqdim etilayotgan xizmatlarning sifatini ta'minlash uchun zarur bo'lgan chora-tadbirlarni amalga oshirish qobiliyati;

ushbu Qonun talablariga muvofiq ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish imkoniyatining mavjudligi;

litsenziyalash tartib-taomillaridan o'tish tartibi to'g'risidagi nizomlarda belgilanadigan boshqa litsenziya talablari va shartlari.

50-modda. Litsenziyalash uchun zarur bo'lgan hujjatlar

Litsenziya olish uchun ariza beruvchi litsenziya berish to'g'risidagi ariza bilan birga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

elektr energetikasi sohasidagi tegishli faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan elektr energetikasi obyektlariga egalik qilish huquqini yoki undan foydalanish huquqini tasdiqlovchi hujjatlarni yoxud ushbu obyektlarga xizmat ko'rsatish yoki ularni ta'mirlash bo'yicha kelishuvni tasdiqlovchi hujjatlarni. Bunda ariza beruvchi tegishli elektr energetikasi obyektiga egalik qilish huquqi, undan foydalanish yoki unga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha shartnomalari Energetika bozori regulatori tomonidan belgilangan eng kam muddat davomida amal qilishini asoslaydi;

ushbu qismning **ikkinchi xatboshisida** ko'rsatilgan elektr energetikasi obyektlarini ishga tushirishga doir ruxsatnomani, agar bunday ruxsatnoma elektr energetikasi sohasidagi tegishli faoliyatga taalluqli bo'lsa;

har qanday faoliyat turida elektr qurilmalarning elektr tarmog'iga ulanishi nazarda tutilsa, elektr tarmog'iga ulanishda qo'llaniladigan texnik reglamentga muvofiqligini tasdiqlovchi hujjatlarni;

ariza beruvchining asosiy vositalari ro'yxatini va elektr energetikasi sohasidagi tegishli faoliyat turini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan aktivlar mavjudligi to'g'risidagi auditorlik xulosasini;

amaldagi yoki taklif etilayotgan tashkiliy tuzilma va shtat jadvalini yoxud mavjud bo'lgan taqdirda tegishli kasbiy xizmatlar ko'rsatish shartnomasini tasdiqlovchi hujjatlarni, ariza beruvchi tegishli faoliyat uchun barcha kasbiy yo'nalishlarni qamrab oluvchi yetarli xodimlarni jalb etganligini tasdiqlovchi hujjatlarni;

ariza beruvchi yuridik shaxs bo'lgan taqdirda, aksiyadorlar (ulushdorlar) tarkibini;

litsenziyalash tartib-taomillaridan o'tish tartibi to'g'risidagi nizomlarda nazarda tutilgan boshqa hujjatlarni.

Elektr energiyasini uzatish yoki taqsimlash faoliyatini amalga oshirishga litsenziyani olish uchun ariza beruvchining elektr tarmoqlariga xizmat ko'rsatish funksiyasi elektr energiyasini sotib olish va sotish funksiyasidan ajratilgan bo'lishi shart.

Markaziy xarid qiluvchining faoliyatini amalga oshirishga doir litsenziya olish uchun ariza beruvchi ushbu Qonunda belgilangan mustaqillik talablariga to'liq javob berishi shart.

Energetika bozori regulatorining so'rovnomasiga asosan ariza beruvchi ariza bilan birga litsenziya olish uchun barcha talablar bajarilganligini tasdiqlovchi dalillarni, shu jumladan tegishli hujjatlar va ma'lumotlarni taqdim etadi.

Litsenziya olish uchun talab qilinadigan hujjatlarning to'liq ro'yxati Energetika bozori regulatorining rasmiy veb-saytida e'lon qilinadi.

51-modda. Litsenziyalash

Litsenziyalash jarayonida Energetika bozori regulatori shaffof, xolis tarzda va kamsitishsiz harakat qiladi.

Litsenziyalash boshqa davlat organlari tomonidan litsenziyalar va ruxsatnomalar berilishiga ta'sir ko'rsatmasligi kerak.

Agar qonunchilikda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, litsenziyalar Energetika bozori regulatori tomonidan ularning amal qilish muddati cheklanmagan holda beriladi.

Energetika bozori regulatori quyidagi hollarda litsenziya berishni rad etishi mumkin:

agar ariza beruvchi hujjatlarni to'liq bo'lmagan hajmda taqdim etgan bo'lsa;

agar ariza beruvchining qonunchilik talablariga muvofiq ayrim turdagi faoliyatni (harakatlarni) amalga oshirish uchun qo'shimcha litsenziyalari yoki ruxsat etish xususiyatiga ega hujjatlari bo'lmasa;

agar ariza beruvchi o'z ixtiyoriga ko'ra yoki sudning qaroriga ko'ra tugatish jarayonida bo'lsa;

agar ariza beruvchining elektr energetikasi sohasidagi faoliyat turlaridan birini amalga oshirishga doir avvalgi litsenziyasi tegishli ariza berilishiga qadar so'nggi besh yil ichida ariza beruvchi yoki uning huquqiy vorisi bilan bog'liq sabablarga ko'ra bekor qilingan bo'lsa;

agar ariza beruvchining elektr energiyasini ishlab chiqarish sohasida ustun mavqeyi e'tirof etilgan bo'lsa;

litsenziyalash tartib-taomillaridan o'tish tartibi to'g'risidagi nizomlarda nazarda tutilgan boshqa hollarda.

Faoliyatning quyidagi turlari (va ularning kichik turlari) bo'yicha litsenziya uchun yillik davriy yig'im belgilanadi:

elektr energiyasini ishlab chiqarish;

elektr energiyasini uzatish;

elektr energiyasini taqsimlash;

elektr energiyasini saqlash;

elektr energiyasi ta'minoti;

markaziy xarid qiluvchining vazifalarini bajarish;

elektr energiyasi savdosi.

Litsenziya uchun yillik davriy yig'imlar miqdorlari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan tartibga muvofiq belgilanadi.

52-modda. Litsenziatlarning huquq va majburiyatlari

Litsenziatlar o'z huquq va majburiyatlarini ushbu Qonunga hamda litsenziyalash tartib-taomillaridan o'tish tartibi to'g'risidagi nizomlarga muvofiq amalga oshiradi.

Litsenziatlar Energetika bozori regulatorining yozma rozilgisiz elektr energetikasi sohasidagi litsenziyalanadigan faoliyatni to'xtatib turishi, tugatishi, cheklashi yoki kengaytirishi mumkin emas, bundan kontragent tomonidan ko'rsatilgan xizmatlar haqi to'lanmagan yoki ushbu Qonun yoki litsenziyalash tartib-taomillaridan o'tish tartibi to'g'risidagi nizomlarda nazarda tutilgan litsenziya talablari va shartlariga muvofiq tegishli faoliyat turlari texnik yoxud xavfsizlik sabablari tufayli to'xtatib turilgan, tugatilgan, cheklangan hollar mustasno.

Litsenziat litsenziya olish uchun taqdim etilgan hujjatlardagi yoki axborotdagi o'zgartirishlar to'g'risida Energetika bozori regulatorini xabardor qiladi. Litsenziat o'z faoliyati to'g'risidagi axborotni muntazam ravishda Energetika bozori regulatoriga hamda ushbu Qonunda nazarda tutilgan hollarda boshqa vakolatli davlat organlariga Energetika bozori regulatori tomonidan belgilangan hisobot berish qoidalariga muvofiq oshkor qiladi.

Elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozorlari qoidalariga, shuningdek litsenziya shartlariga muvofiq elektr energetikasi korxonasining bozordagi ishtiroki ijtimoiy xizmatlarni ko'rsatishga doir quyidagi majburiyatlarni o'z ichiga oladi:

xizmatlarni iste'molchilarning ehtiyojlari va talablariga muvofiq bajarish hamda tashkil etish;

barcha elektr energetikasi korxonalariga nisbatan sog'lom raqobat hamda kamsitishga yo'l qo'ymaslik prinsiplarini keng qo'llash orqali elektr energiyasi ishonchli, qulay va samarali tarzda yetkazib berilishini ta'minlash;

elektr energiyasining va turdosh xizmatlarning hajmlari va narxlari, shuningdek boshqa tijoratga doir shartlar bozordagi talab va taklif asosida kelishilishini ta'minlash.

Litsenziyalanadigan faoliyatni amalga oshirishda barcha elektr energetikasi korxonalari quyidagilarni hisobga olishi kerak:

elektr ta'minoti xavfsizligini;

elektr ta'minotining belgilangan yoki shartnomada nazarda tutilgan sifatini;

tariflarni tartibga solish talablarini;

atrof-muhitni muhofaza qilishni, energiya samaradorligi va energiya tejamkorligini oshirishni;

odamlarning sog'lig'i, hayoti va mol-mulkini himoya qilishni;

iste'molchilarning manfaatlarini himoya qilishni.

53-modda. Litsenziya shartlariga o'zgartirishlar kiritish

Agar ushbu Qonunga yoki boshqa qonunchilik hujjatlariga litsenziya shartlariga taalluqli o'zgartirishlar kiritilgan bo'lsa, Energetika bozori regulatori litsenziya shartlariga tegishli o'zgartirishlar kiritadi.

Energetika bozori regulatori tegishli litsenziat bilan baholash ishlari natijasiga ko'ra, elektr energetikasi tizimining xavfsizligini yoki iste'molchilarni elektr energiyasi bilan ishonchli ta'minlash uchun litsenziya shartlarini o'zgartirish zarur deb topsa, litsenziya shartlariga o'zgartirishlar kiritadi va tegishli o'zgartirishlar sabablarini ko'rsatadi.

54-modda. Litsenziatni qayta tashkil etish yoki uning ustav fondidagi (kapitalidagi) o'zgartirishlar oqibatlar

Litsenziatning yoki uning bir qismi qayta tashkil etilgan (shu jumladan tashkiliy-huquqiy shakli o'zgargan, ustav fondidagi (kapitalidagi) ulushi o'zgargan yoki litsenziat bo'lingan) yoki ulushdori o'zgargan taqdirda, elektr tarmoqlari sohasidagi tegishli faoliyat turini davom ettirish uchun zarur bo'lgan litsenziya litsenziatning huquqiy vorisi qayta ro'yxatdan o'tganidan keyin besh ish kuni ichida, ko'rsatib o'tilgan o'zgartirishlarni tasdiqlovchi tegishli hujjatlar ilova qilingan holda, ushbu huquqiy vorisning nomiga qayta rasmiylashtiriladi va litsenziyani qayta rasmiylashtirish to'g'risida ariza beriladi.

Litsenziatni qayta tashkil etish yoki litsenziatning ovozga qo'yilgan aksiyalarining 25 foizdan ortig'ini to'g'ridan-to'g'ri yoxud bilvosita sotib olish Energetika bozori regulatorining roziligi bilan amalga oshiriladi.

Energetika bozori regulatori qayta tashkil etishga yoki to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita sotib olishga rozilik berishni faqat qayta tashkil etish yoki ovozga qo'yilgan aksiyalarni sotib olish quyidagi oqibatlarga olib kelishi mumkin bo'lgan holda rad etishi mumkin:

qonunchilikda belgilangan litsenziya talablari va shartlariga rioya etmaslik;

ushbu Qonun 51-moddasining **to'rtinchi qismida** ko'rsatilgan litsenziya berishni rad etish uchun asoslar mavjud bo'lsa;

elektr energetikasi sohasi ishlashining xavfsizligi yoki iste'molchilarning elektr ta'minoti ishonchliligi jiddiy tahdid ostida bo'lsa.

Energetika bozori regulatori ushbu moddaga muvofiq litsenziatning aksiyalarini sotib olishga rozilik berishni rad etgan taqdirda, sotib oluvchi litsenziatga nisbatan aksiyador huquqlarini amalga oshirishga haqli emas.

Litsenziatning huquqiy vorisi litsenziyaga nisbatan aksiyador huquqlarini ushbu moddaga muvofiq Energetika bozori regulatori ruxsati olinganidan keyingina amalga oshirishi mumkin.

55-modda. Litsenziatlar tomonidan qonunchilik, litsenziya talablari va shartlarining buzilishi oqibatlari

Litsenziat ushbu Qonunni yoki qonunchilikda belgilangan litsenziya talablari va shartlarini yoxud Energetika bozori regulatori tomonidan belgilangan qoidalarni buzgan taqdirda, Energetika bozori regulatori quyidagi choralarni ko'rishga haqlidir:

litsenziatni jarimalar qo'llanilishi mumkinligi to'g'risida ogohlantirgan holda o'z majburiyatlarini bajarishini va belgilangan muddatlarda qoidabuzarliklarni bartaraf etishini talab qilishga;

qonunda belgilangan tartibda jarimalar qo'llashga;

ushbu moddaga va Energetika bozori regulatorining qaroriga muvofiq jarimaning qo'llanilishiga qaramay, litsenziat qoidabuzarlikni bartaraf etish choralarini ko'rmasa, litsenziya shartlarini o'zgartirishga yoki uning amal qilishini to'xtatib turishga.

Energetika bozori regulatori quyidagi hollarda litsenziyaning amal qilishini to'xtatib turishga haqlidir:

agar litsenziat elektr stansiyasi yoki boshqa elektr energetikasi obyektni elektr energiyasi ta'minoti xavfsizligiga, aholi salomatligi va xavfsizligiga, elektr energetikasi obyektning xavfsiz ishlashiga yoki atrof-muhitga jiddiy tahdid soladigan tarzda ishlatsa;

agar litsenziat Energetika bozori regulatori tomonidan belgilangan muddatdan keyin ham litsenziya talablari va shartlariga rioya etmasa;

agar litsenziya noto'g'ri yoki buzib ko'rsatilgan ma'lumotlar asosida berilgan yoki qonunchilikni buzgan holda boshqa yo'l bilan olingan bo'lsa.

Energetika bozori regulatori ushbu Qonunga muvofiq elektr energiyasini ishlab chiqarish litsenziyasiga ega bo'lishi shart bo'lmagan elektr energiyasini ishlab chiqaruvchi obyektlar operatorlariga nisbatan ushbu moddada nazarda tutilgan jazo choralarini qo'llashi mumkin.

Litsenziatlar elektr energiyasini yetkazib berish xavfsizligini ta'minlash bo'yicha o'z faoliyatini ushbu moddada va qonunchilik hujjatlarida nazarda tutilgan tartib-taomillar bajarilguniga qadar davom ettirib turadi.

Agar jismoniy yoki yuridik shaxs elektr energetikasi sohasidagi faoliyatni tegishli litsenziyasiz amalga oshirayotgan bo'lsa, Energetika bozori regulatori ushbu faoliyatni to'xtatish choralarini ko'radi hamda ushbu Qonunning **57-moddasida** nazarda tutilgan tartibda moliyaviy sanksiyalarni qo'llaydi.

8-bob. Elektr energetikasi to'g'risidagi qonunchilikni buzganlik uchun javobgarlik

56-modda. Elektr energetikasi to'g'risidagi qonunchilikni buzganlik uchun javobgarlikning umumiy qoidalari

Energetika bozori regulatori quyidagi shaxslarga nisbatan ushbu Qonunda va boshqa qonunchilik hujjatlarida nazarda tutilgan jazo choralarini qo'llashi mumkin:

ushbu Qonun qoidalarini yoki Energetika bozori regulatori tomonidan belgilangan qoidalarni yoki talablarni buzgan har qanday jismoniy yoki yuridik shaxsga;

ushbu Qonunga muvofiq asoslar mavjud bo'lganda har qanday litsenziatga.

Energetika bozori regulatori tomonidan aybdor shaxslarni javobgarlikka tortish qonunchilikka muvofiq amalga oshiriladi.

57-modda. Elektr energetikasi to'g'risidagi qonunchilikni buzganlik uchun moliyaviy sanksiyalarni qo'llash

Bozor ishtirokchilari tomonidan faoliyatni litsenziyasiz amalga oshirganlik yoki litsenziyalarni qalbaki hujjatlardan foydalangan holda olganlik, elektr energiyasi bozori bilan bog'liq qonunchilikda belgilangan qoidalarni buzganlik uchun qonunga muvofiq ularga nisbatan moliyaviy sanksiyalar qo'llaniladi.

Moliyaviy sanksiyalar quyidagi huquqbuzarliklar uchun qo'llaniladi:

ushbu Qonunda nazarda tutilgan mustaqillik prinsiplari va talablarini buzish;

elektr energiyasini sotish va sotib olish majburiyatlarini bajarmaslik;

faoliyatni litsenziyasiz amalga oshirganlik yoki litsenziyalarni qalbaki hujjatlardan foydalangan holda olganlik;

hisobvaraqlarni alohida hisobga olish va ushbu hisobvaraqlarning ijrosi talablarini bajarmaslik;

Energetika bozori regulatoriga noto'g'ri va buzib ko'rsatilgan ma'lumotlarni taqdim etish;

uzatish tizimiga yoki taqsimlash tizimiga ulanishga ushbu Qonunni, elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalarini yoki boshqa qonunchilik hujjatlarini buzgan holda to'sqinlik qilish;

faoliyatni ushbu Qonunni, litsenziya talablari va shartlarini, Energetika bozori regulatorining qarorlarini yoki boshqa qonunchilik hujjatlarini buzgan holda amalga oshirish;

elektr energetikasi sohasiga oid xavfsizlik talablarini buzish;

ulanish shartnomasi mavjud bo'lmagan holda elektr ta'minoti tizimiga ulanish.

Moliyaviy sanksiyalar miqdorlari quyidagi omillar hisobga olingan holda belgilanadi:

elektr ta'minotining buzilishi natijasida yuzaga kelgan tahdid darajasi va buzilishning davomiyligi;

qoidabuzarlik natijasida yetkazilgan moddiy zararning miqdori va ushbu qoidabuzarlik natijasida olingan foyda;

tashkilotning moliyaviy holati;

qoidabuzarlikning elektr energiyasi bozori faoliyatiga salbiy ta'siri;

qoidabuzarlikka tegishlilik darajasi;

avval sodir etilgan qoidabuzarliklar;

litsenziatning Energetika bozori regulatori tomonidan tekshiruv boshlanguniga qadar qoidabuzarlikni ixtiyoriy ravishda bartaraf etish bo'yicha harakatlari;

Energetika bozori regulatori tomonidan qoidabuzarlikni bartaraf etish yuzasidan belgilangan choralarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qilingan harakatlar.

Jismoniy shaxslarga nisbatan qo'llaniladigan jarimalar miqdori qonunchilikda belgilangan shartlarga rioya etgan holda tayinlanadi.

Moliyaviy sanksiyalar sud tartibida qo'llaniladi, bundan tadbirkorlik subyekti sodir etilgan huquqbuzarlikdagi aybini tan olgan va moliyaviy sanksiyaning summasini ixtiyoriy tarzda to'lagan hollar mustasno.

Ushbu moddaga muvofiq undirilgan moliyaviy sanksiyalar summalari O'zbekiston Respublikasining Davlat budjetiga yo'naltiriladi.

9-bob. Elektr ta'minoti xavfsizligi va elektr energetikasi sohasida favqulodda vaziyatlarni boshqarish

58-modda. Elektr ta'minoti xavfsizligini ta'minlashni va elektr energetikasi sohasida favqulodda vaziyatlarni boshqarishni tashkil etish

Maxsus vakolatli davlat organi O'zbekiston Respublikasining elektr energetikasi sohasida elektr ta'minoti xavfsizligini ta'minlash va favqulodda vaziyatlarni boshqarish uchun javobgardir.

Maxsus vakolatli davlat organi:

elektr energetikasi sohasida favqulodda vaziyatlar yuzaga kelganda ko'riladigan chora-tadbirlar strategiyasini ishlab chiqadi;

elektr energetikasi sohasida favqulodda vaziyat yuzaga kelganda ko'riladigan chora-tadbirlar yuzasidan qarorlar qabul qiladi;

elektr energiyasi ta'minoti xavfsizligini ta'minlash to'g'risidagi qarorlarni qabul qilish orqali elektr energetikasi korxonalarining, bozor ishtirokchilarining va foydalanuvchilarning yetkazib berish xavfsizligi talablarini ta'minlash jarayonidagi huquqlari va majburiyatlarini tartibga soladi.

Maxsus vakolatli davlat organi ushbu moddaning **ikkinchi qismida** nazarda tutilgan qarorlarni ularning samaradorligi, iste'molchilar va atrof-muhitga ta'sirini, shuningdek elektr energiyasining raqobatli ulgurji yoki chakana bozori faoliyatiga ta'sirini hisobga olgan, mutanosiblik prinsipiga rioya etgan holda Energetika bozori regulatori bilan birgalikda qabul qiladi.

Uzatish tizimi operatorining va taqsimlash tizimi operatorining yillik hisobotlari asosida maxsus vakolatli davlat organi elektr ta'minoti va potensial ehtiyojlar bilan bog'liq bo'lgan joriy vaziyat to'g'risida yillik hisobot tayyorlaydi.

59-modda. Elektr ta'minoti xavfsizligini ta'minlash choralari

Maxsus vakolatli davlat organi elektr ta'minoti xavfsizligini ta'minlash hamda elektr energetikasi sohasida favqulodda vaziyatlarni boshqarish tizimini ishlab chiqish va joriy etishda Energetika bozori regulatori va uzatish tizimi operatori bilan hamkorlik qiladi hamda quyidagi yo'nalishlarni takomillashtirib boradi:

O'zbekiston Respublikasida iste'molchilarni xavfsiz va barqaror elektr energiyasi bilan ishonchli ta'minlash;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozorining shakllanishi hamda ishlashi;

elektr energiyasini uzatish va taqsimlash tizimlarining samaradorligini ta'minlash, muntazam texnik xizmat ko'rsatish hamda zarur hollarda ushbu tizimlarni yangilash, qurish va rekonstruksiya qilish;

belgilangan tartibda tasdiqlangan texnologik reglamentlarga muvofiq tegishli texnik hujjatlarni ishlab chiqish;

elektr energiyasiga bo'lgan talabni qanoatlantirish uchun uzatish va taqsimlash tizimlariga kapital qo'yilmalarni to'g'ridan-to'g'ri jalb etish;

qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan elektr energiyasi ishlab chiqarishni, shuningdek elektr va issiqlik energiyasini birgalikda ishlab chiqarishni rivojlantirish;

elektr energetikasi sohasining barqaror ishlashini ta'minlash maqsadida elektr energiyasini uzatish uchun yetarli bo'lgan quvvatlarni va zaxira quvvatlarni yaratish;

elektr energiyasiga bo'lgan talab va ishlab chiqarish quvvati o'rtasidagi muvozanatni saqlash;

energiya samaradorligini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va energiyani tejash choralari rag'batlantirish;

elektr energiyasini tejashga doir chora-tadbirlarni ilgari surish.

Elektr ta'minoti xavfsizligini ta'minlash choralari O'zbekiston Respublikasi iste'molchilariga nisbatan ushbu choralarning iqtisodiy va ijtimoiy ta'siri, xususan, elektr energiyasining tariflariga yoki narxlariga potensial ta'sir ko'rsatishi nuqtai nazaridan asoslantirilgan hamda kamsitmaydigan bo'lishi va elektr energiyasining ulgurji yoki chakana bozoridagi raqobat shartlarini hamda narxlarni belgilashda noaniqliklarni keltirib chiqarmasligi, shuningdek elektr energiyasi bozorining ishtirokchilariga yoki yangi ishtirokchilariga haddan ortiq to'siqlar yaratilishiga yo'l qo'ymasligi kerak.

Elektr energetikasi sohasining barqarorligini, xavfsizligini va ishonchliligini, shu jumladan talab va taklif o'rtasidagi muvozanatni saqlash uchun maxsus vakolatli davlat organi Energetika bozori regulatori va uzatish tizimi operatori bilan kelishgan holda bir yoki bir nechta ishlab

chiqaruvchining zimmasiga o'z ishlab chiqarish quvvatlarini saqlab turish majburiyatini yuklatishi mumkin. Ushbu qismga muvofiq elektr stansiyalarining quvvatlarini saqlash va boshqarish shartlari elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalariga binoan amalga oshiriladi.

Elektr energetikasi obyektlari va tegishli uskunalar uchun majburiy bo'lgan texnika va xavfsizlik qoidalari, shuningdek elektr ta'minoti xavfsizligi bilan bog'liq texnik ko'riklarga doir talablar belgilangan tartibda tasdiqlangan texnik reglamentlar bilan tartibga solinadi.

Favqulodda vaziyatlardagi elektr ta'minoti masalalarida ustuvor ahamiyatga ega bo'lgan obyektlar ro'yxati ularning strategik ahamiyatidan kelib chiqqan holda, maxsus vakolatli davlat organi tomonidan tasdiqlanadi va jamoatchilikka yetkaziladi.

60-modda. Elektr energetikasi sohasidagi favqulodda vaziyatlar

Elektr energiyasini ishlab chiqarish, uzatish, taqsimlash, saqlash, yetkazib berish va elektr energiyasi savdosi jarayonlarini buzadigan yoki ularga tahdid soladigan, shuningdek elektr energetikasi sohasining umumiy xavfsizligiga, tizimning ishonchliligiga yoki iste'molchilarning elektr ta'minotiga tahdid tug'diradigan, elektr energetikasi korxonalarining nazorati ostidan chiqqan kutilmagan holatlar tufayli yuzaga keladigan avariya vaziyati elektr energetikasi sohasidagi favqulodda vaziyat hisoblanadi.

Elektr energetikasi sohasidagi favqulodda vaziyat maxsus vakolatli davlat organi tomonidan e'lon qilinadi.

Elektr energetikasi sohasida favqulodda vaziyatlar yuzaga kelgan taqdirda qo'llaniladigan himoya choralari va tartib-taomillari maxsus vakolatli davlat organi tomonidan Energetika bozori regulatori, uzatish tizimi operatori va taqsimlash tizimi operatori, shuningdek favqulodda vaziyat ta'sir qilishi mumkin bo'lgan boshqa tegishli vakolatli organlar bilan kelishilganidan keyin qabul qilinadi.

Elektr energetikasi sohasida favqulodda vaziyatlar yuzaga kelgan taqdirda qo'llaniladigan barcha choralar vaqtinchalik xususiyatga ega bo'lib, aholi, elektr energetikasi obyektlari va uskunalarining jisman xavfsizligiga bo'lgan tahdidlarni bartaraf etish uchun qabul qilinadi. Ushbu choralar elektr ta'minoti tizimining ishlashiga aralashuvni imkon qadar kamaytirish uchun qat'iy zarur harakatlar bilan cheklanadi.

Ushbu bob qoidalari "Aholini va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi [Qonuni](#) talablariga zarar yetkazmagan holda qo'llaniladi.

61-modda. Elektr ta'minotini vaqtincha to'xtatib turish yoki cheklash

O'zbekiston Respublikasida iste'molchilarning elektr ta'minotini vaqtincha to'xtatib turish yoki cheklash jamoat manfaatlarini himoya qilish maqsadida, shu jumladan elektr tarmog'ida avariya vaziyatlari yuzaga kelganda, yagona elektr energetikasi tizimining muvozanatini saqlab turish yoki elektr ta'minoti tizimiga texnik xizmat ko'rsatish uchun amalga oshiriladi.

Iste'molchilarni oldindan ogohlantirmasdan elektr ta'minotini vaqtincha to'xtatib turish yoki cheklash baxtsiz hodisalarning oldini olish yoki avariyalarni bartaraf etish zarur bo'lganda amalga oshiriladi. Bunday hollarda, tegishli tizim operatorlari iste'molchilarni bunday uzilishlar yoki cheklovlar, ularning elektr ta'minotiga ta'siri va kutilayotgan davomiyligi to'g'risida zudlik bilan xabardor qilish kerak.

Uzatish yoki taqsimlash tizimlarida rejali profilaktika ishlari uchun elektr ta'minotini vaqtincha to'xtatib turish yoki cheklash tegishli tizim operatorlari tomonidan qabul qilingan jadvalga muvofiq amalga oshiriladi. Texnik xizmat ko'rsatish jadvallari tegishli tizim operatorlari va ta'minotchilar tomonidan o'z rasmiy veb-saytlarida e'lon qilinadi. Tegishli tizim operatorlari elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalarida belgilangan muddatlarda iste'molchilarni rejali texnik xizmat ko'rsatish ishlari to'g'risida oldindan xabardor qiladi.

Agar iste'molchi tegishli tizim operatoridan xabarnoma olganidan keyin besh kun ichida qoidabuzarliklarni yoki salbiy ta'sirlarni bartaraf etmasa va bunday qoidabuzarliklar yoki salbiy ta'sirlar avariya yoki elektr ta'minoti tizimida uzilishlarga olib kelishi yoki tizimning xavfsizligi va ishonchliligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lsa, uzatish tizimi operatori va taqsimlash tizimi operatorlari bunday iste'molchilarning elektr ta'minotini to'xtatib qo'yishi mumkin (bundan maxsus tartibga ko'ra elektr energiyasi yetkazib beriladigan iste'molchilar mustasno).

Agar tegishli tizim operatori vakolatli vakillarining iste'molchi binolariga ular oldindan yozma ravishda ogohlantirilganidan keyin elektr energiyasini hisobga olish asboblari o'rnatish, texnik xizmat ko'rsatish yoki sinash uchun kirishiga monelik qilinsa, bunday qoidabuzarlik tegishli tizim operatoridan bildirishnoma olingan kundan e'tiboran besh kun ichida bartaraf etilmasa, tegishli tizim operatori bunday iste'molchining elektr ta'minotini to'xtatib qo'yishi mumkin.

Uzatish va taqsimlash tizimlari orqali elektr energiyasini yetkazib berishni vaqtincha to'xtatib turish yoki cheklash shartlari elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalari bilan belgilanadi.

Ushbu modda iste'molchilarga elektr energiyasini yetkazib berishni elektr energiyasini uzatish, taqsimlash yoki yetkazib berish bo'yicha shartnoma majburiyatlarini bajarmaganligi sababli vaqtincha to'xtatib turish holatlari uchun zarar yetkazmasdan qo'llaniladi.

62-modda. Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi sohasidagi talablar

Elektr energiyasi bozorining barcha ishtirokchilari ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi sohasidagi qonunchilik hujjatlari talablariga rioya etishi shart.

10-bob. Yakunlovchi qoidalar

63-modda. Energetika bozori regulatori tomonidan nizolarning hal qilinishi

Energetika bozori regulatori quyidagi nizolarni va shikoyatlarni o'z vakolatlari doirasida ko'rib chiqadi:

iste'molchilar va ta'minotchilar o'rtasidagi;

yagona elektr energetikasi tizimiga ulanish bilan bog'liq;

litsenziyalanadigan faoliyat turlarini amalga oshirish bilan bog'liq;

uzatish tarmoqlariga uchinchi tarafning kirishi bilan bog'liq;

tegishli tizim operatorlarining sifat ko'rsatkichlari talablariga muvofiqligi bilan bog'liq;

tizimga ulanishni yoki tizimga kirishni taqdim etish bilan bog'liq;

elektr ta'minotini to'xtatib turish, to'xtatish yoki cheklash bilan bog'liq;

elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalarini buzish bilan bog'liq;

tartibga solinadigan tariflar va to'lovlarni qo'llash tartibini buzish bilan bog'liq elektr energetikasi korxonalari o'rtasidagi.

Energetika bozori regulatori ushbu Qonun va boshqa qonunchilik hujjatlariga muvofiq nizolarni hal etish tartib-taomilini belgilovchi batafsil qoidalarni tasdiqlaydi.

Nizoning har qanday tarafi o'zining buzilgan yoki nizolashilayotgan huquqlarini yoxud qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish uchun bevosita sudga murojaat qilishga haqli.

Energetika bozori regulatori bozor ishtirokchilari tomonidan taqdim etilgan kontragentlarning shikoyatlarini va nizolar bo'yicha hisobotlarni qabul qiladi hamda ko'rib chiqadi, har tomonlama ko'rsatmalar beradi va bunday nizolarni hal qilish maqsadida tegishli qarorlar qabul qiladi.

Nizo taraflari uning Energetika bozori regulatori tomonidan ko'rib chiqilishi davomida sudga murojaat qilish to'g'risidagi qaror qabul qilgan hollarda, Energetika bozori regulatori ularga ushbu jarayonda ko'mak ko'rsatadi.

64-modda. Elektr energiyasi bozori uchun o'tish qoidalari

Markaziy xarid qiluvchi elektr energiyasining raqobatli ulgurji bozori to'liq tashkil etilguniga qadar elektr energiyasi bozori operatori vazifasini bajaradi.

Elektr energiyasi bozori qoidalariga muvofiq elektr energiyasi bozori faoliyati to'liq yo'lga qo'yilganidan keyin markaziy xarid qiluvchi ushbu Qonunning [31-moddasida](#) nazarda tutilgan huquq va majburiyatlarni bajarishni to'xtatadi (bundan uzoq muddatli elektr energiyasini sotib olish bitimlari bo'yicha huquq va majburiyatlar mustasno). Bunda elektr energiyasi bilan savdo qilish faoliyatini amalga oshirish uchun markaziy xarid qiluvchi Energetika bozori regulatoridan belgilangan tartibda litsenziya oladi.

Markaziy xarid qiluvchining Tadbirkorlik subyektlarining yagona davlat reyestrda ro'yxatdan o'tkazilguniga qadar tuzilgan elektr energiyasining barcha oldi-sotdi shartnomalaridan (bitimlaridan) kelib chiqadigan huquq va majburiyatlar markaziy xarid qiluvchiga o'tadi. Bunda majburiyatlar markaziy xarid qiluvchiga o'tganida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan zararlarning o'rni bitimlar taraflariga qoplanishini talab qilish, bitimlarni qisman yoki to'liq bekor qilish, majburiyatlarni muddatidan oldin bajarish to'g'risida boshqa tarafga talablar qo'yish taqiqlanadi.

Markaziy xarid qiluvchi ushbu Qonun rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran uch oy ichida Energetika bozori regulatoriga ushbu Qonunda nazarda tutilgan namunaviy shartnomalarni tasdiqlashni ta'minlash uchun taqdim etadi. Elektr energiyasi bozori qoidalari qabul qilinganidan keyin markaziy xarid qiluvchi tomonidan belgilangan huquqiy munosabatlarga nisbatan qo'llaniladi.

Elektr energiyasi bozori qoidalari tasdiqlanganidan keyin markaziy xarid qiluvchi uch oy ichida tegishli litsenziyalarga ega bo'lgan ishlab chiqaruvchilar va ta'minotchilar bilan shartnomalar tuzadi.

Maxsus vakolatli davlat organi birinchi xaridlar rejasini ushbu Qonun rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran uch oydan kechiktirmay ishlab chiqadi va tasdiqlaydi.

Uzatish tizimi operatori va taqsimlash tizimi operatori ushbu Qonun rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran uch oy ichida uzatish va taqsimlash tizimlari xizmatlari uchun namunaviy shartnomalarni ishlab chiqadi. Ushbu namunaviy shartnomalar ushbu Qonunga muvofiq namunaviy shartnomalar tasdiqlanganidan keyin tegishli tizim operatorlari tomonidan belgilangan huquqiy munosabatlarga nisbatan qo'llaniladi.

Energetika bozori regulatori tartibga solinadigan tariflar va yig'imlarni belgilash uslubiyati ushbu Qonun kuchga kirgan kundan e'tiboran o'n ikki oy ichida tasdiqlanishini ta'minlaydi.

Energetika bozori regulatori tomonidan tartibga solinadigan tariflar va to'lovlarni belgilash funksiyasini amalga oshirish bilan bog'liq qoidalar bozor konsepsiyasida belgilangan tartibda va muddatlarda amalga kiritiladi.

Energetika bozori regulatori namunaviy shartnomalar ushbu Qonun kuchga kirgan kundan e'tiboran uch oy ichida tasdiqlanishini ta'minlaydi.

Litsenziyalash talab etiladigan faoliyat bilan shug'ullanuvchi har qanday subyekt litsenziya olish choralarini ushbu Qonun kuchga kirgan kundan e'tiboran uch oy ichida ko'rishi shart.

Agar elektr energiyasini uzatish yoki taqsimlash faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya ushbu Qonun kuchga kirganidan keyin markaziy xarid qiluvchiga, uzatish tizimi operatoriga yoki taqsimlash tizimi operatoriga birinchi marta berilgan bo'lsa, litsenziat ushbu Qonunda nazarda tutilgan vazifalarni taqsimlash bo'yicha talablarni bajarishni ta'minlashi shart.

Elektr energiyasining bozori qoidalari kuchga kirguniga qadar chakana bozordagi barcha iste'molchilarga elektr energiyasini uzluksiz, xavfsiz va ishonchli tarzda yetkazib berish vazifasi tayinlangan ta'minotchining zimmasiga yuklatiladi.

65-modda. O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga qo'shimchalar kiritish, shuningdek ayrim qonun hujjatlarini o'z kuchini yo'qotgan deb topish

O'zbekiston Respublikasining quyidagi qonun hujjatlariga qo'shimchalar kiritilsin:

1. O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 14-iyulda qabul qilingan "Litsenziyalash, ruxsat berish va xabardor qilish tartib-taomillari to'g'risida"gi O'RQ-701-sonli **Qonuniga** (O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2021-yil, № 7, 661-modda; 2022-yil, № 4, 340-modda, № 5, 465-modda; 2023-yil, № 2, 103-modda, № 3, 185-modda, № 7, 533-modda, № 9, 710-modda, № 11, 921, 923-moddalar; 2024-yil, № 1, 5, 7-moddalar, № 2, 105, 112-moddalar) quyidagi qo'shimchalar kiritilsin:

1) **1-modda** quyidagi mazmundagi beshinchi qism bilan to'ldirilsin:

"Ushbu Qonunning 1-ilovasiga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligining vakolatlariga taalluqli bo'lgan litsenziyalash tartib-taomillari tegishli faoliyat sohalaridagi munosabatlarni tartibga soluvchi qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi";

2) **1-ilova** quyidagi mazmundagi 52 — 59-pozitsiyalar bilan to'ldirilsin:

“

52.	Elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Elektr energiyasini gidroelektr stansiyalari orqali ishlab chiqarish, shu jumladan gidroakkumulyatsiya saqlash tizimi faoliyati;	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
		elektr energiyasini issiqlik elektr stansiyalari yoki issiqlik elektr markazlari orqali ishlab chiqarish faoliyati;	
		shamol energiyasidan elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyati	
		quyosh energiyasidan elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyati;	
		chiqindilarni qayta ishlash jarayonida yoki biogaz orqali elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyati;	
		vodoroddan elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyati;	
		atom elektr stansiyasi orqali elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyati;	
		boshqa turdagi stansiyalar orqali elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyati.	
53.	Elektr energiyasini uzatish faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Elektr energiyasini uzatish faoliyati.	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
54.	Elektr energiyasini taqsimlash faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Elektr energiyasini taqsimlash faoliyati.	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
55.	Elektr energiyasini saqlash faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Elektr energiyasini siqilgan havo orqali saqlash faoliyati;	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
		elektr energiyasini gravitatsiya kuchi orqali saqlash faoliyati;	
		elektr energiyasini batareyada saqlash faoliyati;	
		elektr energiyasini boshqa usullar orqali saqlash faoliyati.	
56.	Elektr ta’minoti faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Elektr ta’minoti faoliyati.	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
57.	Markaziy xarid qiluvchi faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Markaziy xarid qiluvchi faoliyati.	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
58.	Elektr energiyasi bozori operatori faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Elektr energiyasi bozori operatori faoliyati.	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
59.	Elektr energiyasi savdosi faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	Elektr energiyasi savdosi faoliyati;	O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi
		Elektr energiyasi eksporti va importi faoliyati.	

”;

3) 4-ilovaning I bo‘limi quyidagi mazmundagi 45 — 52-pozitsiyalar bilan to‘ldirilsin:

“

45.	Elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300
46.	Elektr energiyasini uzatish faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300
47.	Elektr energiyasini taqsimlash faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300

48.	Elektr energiyasini saqlash faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300
49.	Elektr ta'minoti faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300
50.	Markaziy xarid qiluvchi faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300
51.	Elektr energiyasi bozori operatori faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300
52.	Elektr energiyasi savdosi faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya	300

2. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 6-yanvarda qabul qilingan “Davlat boji to‘g‘risida”gi O‘RQ-600-sonli Qonuniga (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2020-yil, № 1, 1-modda, № 3, 201-modda, № 5, 298-modda, № 10, 593-modda, № 12, 691-modda; 2021-yil, № 1, 13-modda, 4-songa ilova, № 7, 661-modda, № 8, 800, 803-moddalar, № 10, 968-modda; 2022-yil, № 2, 76-modda, № 3, 214, 216-moddalar, № 4, 340-modda, № 5, 463, 464, 467-moddalar, № 12, 1186-modda; 2023-yil, № 2, 103-modda, № 3, 186-modda, № 4, 265, 269-moddalar, № 6, 444, 445-moddalar, № 7, 538-modda, № 9, 710-modda; 2024-yil, № 1, 5, 6, 7-moddalar, № 2, 101, 105, 107, 108, 111, 112-moddalar) **ilova** quyidagi mazmundagi 51-band bilan to‘ldirilsin:

51. Elektr energiyasi bozori faoliyati turlarini litsenziyalash uchun to‘lanadigan davlat boji		
	Elektr energiyasini ishlab chiqarish faoliyati	— BHMning 30 baravari
	Elektr energiyasini uzatish faoliyati	— BHMning 30 baravari
	Elektr energiyasini taqsimlash faoliyati	— BHMning 30 baravari
	Elektr energiyasini saqlash faoliyati	— BHMning 30 baravari
	Elektr energiyasi ta'minoti faoliyati	— BHMning 30 baravari
	Markaziy xarid qiluvchi faoliyati	— BHMning 30 baravari
	Elektr energiyasi bozori operatori faoliyati	— BHMning 30 baravari
	Elektr energiyasi savdosi faoliyati	— BHMning 30 baravari

Quyidagilar o‘z kuchini yo‘qotgan deb topilsin:

- 1) O‘zbekiston Respublikasining 2009-yil 30-sentabrda qabul qilingan “Elektr energetikasi to‘g‘risida”gi O‘RQ-225-sonli **Qonuni** (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2009-yil, № 9, 339-modda);
- 2) O‘zbekiston Respublikasining 2013-yil 30-aprelda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida”gi O‘RQ-352-sonli Qonunining (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2013-yil, № 4, 98-modda) **44-moddasi**;
- 3) O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-aprelda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartishlar kiritish to‘g‘risida”gi O‘RQ-683-sonli Qonunining (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2021-yil, 4-songa ilova) **195-moddasi**;
- 4) O‘zbekiston Respublikasining 2022-yil 3-noyabrda qabul qilingan “Standartlashtirish to‘g‘risida”gi O‘RQ-800-sonli Qonuni (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2022-yil, № 11, 1061-modda) 28-moddasining **10-bandi**.

66-modda. Ushbu Qonunning ijrosini, yetkazilishini, mohiyati va ahamiyati tushuntirilishini ta'minlash

O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi, O‘zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi hamda boshqa manfaatdor tashkilotlar ushbu Qonunning

ijrosini, ijrochilarga yetkazilishini hamda mohiyati va ahamiyati aholi o'rtasida tushuntirilishini ta'minlasin.

67-modda. Qonunchilikni ushbu Qonunga muvofiqlashtirish

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi:

hukumat qarorlarini ushbu Qonunga muvofiqlashtirsin;

elektr energiyasining raqobatli ulgurji va chakana bozori qoidalarini ushbu Qonun 13-moddasining talablarini hisobga olgan holda, ushbu Qonun rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran uch oy ichida ishlab chiqsin va tasdiqlasin;

taqsimlash elektr tarmoqlaridan foydalanish qoidalarini ushbu Qonun 15-moddasining talablarini hisobga olgan holda, ushbu Qonun rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran uch oy ichida ishlab chiqsin va tasdiqlasin;

markaziy xarid qiluvchining tijorat qoidalarini ushbu Qonun 16-moddasining talablarini hisobga olgan holda, ushbu Qonun rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran uch oy ichida ishlab chiqsin va tasdiqlasin;

respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari ushbu Qonunga zid bo'lgan o'z normativ-huquqiy hujjatlarini qayta ko'rib chiqishlari va bekor qilishlarini ta'minlasin.

68-modda. Ushbu Qonunning kuchga kirishi

Ushbu Qonun rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran uch oy o'tgach kuchga kiradi.

O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh. MIRZIYOYEV

Toshkent sh.,
2024-yil 7-avgust,
O'RQ-939-son

(Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 08.08.2024-y., 03/24/939/0595-son; 07.03.2025-y., 03/25/1044/0224-son)